

अथप्रतिष्ठापयूखःप्रारभ्यते.

श्रीगणेशायनमः॥ ॥महोमहत्समाराध्यजलोत्सर्गमथोक्तवान्॥प्रतिष्ठांसर्वदेवानां नीलकण्ठो वदत्यसौ॥१॥ ॥तत्रतत्काला
 विष्णुधर्मोत्तरे॥ ॥चैत्रेचाफाल्गुनेवाफिज्येष्ठेवामाघवेतथा॥माघेचासर्वदेवानांप्रतिष्ठाशुभदासिते॥रिक्तान्यतिथिषुस्मात्सावा-
 रेभौमान्यकेतयेति॥तत्रैव॥आषाढेहेतथामूलसुत्तरात्रयमेवच॥ज्येष्ठाश्रवणरोहिण्यःपूर्वाभाद्रपदास्तथा॥हस्तोश्विनीरेवती
 चपुष्योमृगशिरस्तथा॥अनूराधातथास्वातीप्रतिष्ठाशुभप्रशस्यतइति॥अत्राषाढेहेइत्यनेनैवोत्तराषाढाप्रसाधप्युत्तरात्रयपद
 सुत्तराफाल्गुन्युत्तराभाद्रपदयोरर्थवित्॥नारसिंहे॥तथामहाश्विनोमासउत्तमःसर्वकामदः॥देवीतत्रसदाशुभक्रपांस्सनापिप्र-
 तिष्ठिता॥भवतेफलदापुंसांकर्कस्थेचवृषस्थिते॥नतिथिनंचनक्षत्रंनोपवासोत्रकारणम्॥मातृभैरववाराहद्वारसिंहत्रि-
 विक्रमाः॥महिषासुरहंभ्यश्चस्थाप्यावेदक्षिणायने॥कचिन्निषेधः॥आर्द्रादिकेस्वातिविरामकालेनक्षत्रद्वंद्वेदशकेस्थितेर्के॥वि-
 बाहचौलव्रतबंधदीक्षासुरप्रतिष्ठादिनकार्यमेवेति॥अथसंमाराः॥अर्कादिग्रहसमिधांप्रत्येकमष्टशतसंक्षेपपक्षे॥आज्य-
 चर्वादिलोकपालादियारायपलाशादिसमिधांप्रत्येकमष्टसहस्रमष्टशतंवा॥पुष्पमालाः॥कुंकुमं॥कर्पूरः॥कस्तूरी॥चंदनं॥
 गुग्गुलुः॥धूपदहनपात्रं॥आरार्तिकं॥घटाः॥पादुकाः॥दर्पणं॥बलिसामग्री॥पायसभक्ष्यभोज्यनैवेद्यं॥होमार्थमाज्यतिल-
 यचाक्षतफलादिकं॥प्रतिकुंडविष्टराश्वत्वारः॥प्रतिकुंडस्कृस्कृवौ॥आसनानि॥त्रिसूत्री॥श्वेतोष्णसूत्रं॥सर्वतोभद्रादिरच-
 नायश्वेतरक्तपीतनीलछुण्णवर्णकाः॥रूपनकलशाः॥पल्लवाः॥कदलीस्तंभाः॥पताकादश॥ध्वजाश्चदश॥तेषांवेणुदं-

डाः॥ वज्रमौक्तिकवेदुर्यशरं वस्फटिकपुष्परागेन्द्रनीलमहानीला इति रत्नाष्टकम्॥ हरितालकमनःशिलाभक्तकृष्णांजनमाक्षि-
 ककासीसस्वर्णमाक्षिकेगौरिका इति धातुष्टकं॥ तिलयवमुद्गगोधूमनीवारश्यामाकसर्षपव्रीह्यइति बीजाष्टकं॥ सवर्णरजत-
 ताम्रलोहत्रपुसीसरंगरीत्यारव्यधातुष्टकं॥ मधुपर्कपात्रं सौवर्णताम्रं वा अर्घपात्रं॥ शक्येकद्वित्रिमाषसवर्णशलाकास्थाप-
 नीयकलशरत्नानि॥ षोडशद्वारकलशाः॥ अष्टौ लोकपालकलशाः॥ वेदिकलशाश्चत्वारः॥ वास्तुमंडलकलशाः॥ कुंडकल-
 शाःकुंडसंख्यया॥ निद्राकलशाः॥ स्नपनकलशाः॥ पंचचत्वारिंशत्॥ ४५॥ कलशसंख्यया शरावाणि॥ धारासहस्रान्विते-
 कलशौ॥ गजाश्वस्थापनवल्लीकसंगमकूलद्वयचराहोतवानराजद्वारमृदः॥ सुरामांसीवचाकुष्ठशैलेयहरिद्रादारुहरिद्राश-
 ठीचंपकमुस्ता इति सवैषधयः॥ पंचगव्यं पृथक् पृथक्॥ व्रीहियवतिलगोधूमनीवारश्यामाकमुद्गा इति सप्तधान्यानि शय्या-
 सोपस्करा॥ श्वेतवस्त्रं॥ चामरे॥ विचित्रवितानं॥ त्रयोदुकूलपट्टाः॥ ऋत्विग्वरणसामग्री॥ शिल्पिचस्त्रयुगमित्यादिसंभूतसं-
 भारौ मूर्तिप्रतिष्ठादिनात्प्राक्सप्तमदिने पंचमदिने द्विदिने सद्योवाप्रासादाग्रे मंडपं कृत्वा तन्मध्ये चतुरस्थापचहस्ताचतुर्हस्ताच-
 हस्तोच्छ्रितां वेदां मंडपोत्तरे चतुर्द्वारं स्नपनमंडपं तत्र वेदिका त्रयं कृत्वा शिल्पिस्थानात्प्रासादप्रादक्षिण्येन देवं तत्रानीया सनेनि-
 धाया चांतःप्राणानायम्य॥ मासाकृत्स्निरव्यास्यां मूर्तेर्लिङ्गे वा देवकलासान्निध्यार्थमायुः श्रीमर्वफलाक्षय्यसरवकामईश्वरप्री-
 तिकामोवाभसुकमूर्तेर्लिङ्गस्य वा प्रतिष्ठाकरिष्यइति संकल्प्य गणपतिपूजनपुण्याहवाचनं कृत्वा॥ प्रतिष्ठाया अंगभूतं भाद्रसे-

प्रति.
२

तत्सदुर्लभं॥ यजमानात्मनः शक्यं करिष्ये मातृपूजनमिति मंत्रमुक्त्वा मातृपूजनं नांदीश्राद्धं च कृत्वा चार्यं कृत्वा द्वात्रिंशत्षोडशा-
ष्टौ चतुरो वा क्रत्विजोष्टौ चतुरो वा द्वारपालान् कृत्वा तान्संपूजयेत् मधुपर्कादिना॥ सदस्यवरणमप्यत्रेति त्रिविक्रमादयः॥ ततो मंत्रमूर्ति-
र्भवान्नाथसंसारोच्छेदकारकः॥ देवः पूजाहोयथा स्यात्कुरुधर्मोद्गतिंच नुः॥ संसारभयभीतेन अयं यज्ञः संपादितः॥ प्रारब्धस्त्व-
त्ससादेन निर्विघ्नमेव भवत्विति आचार्यं प्राथ्य सत्सूर्यघोषं सपरिकरः सपूर्णकुंभो भद्रं कर्णेभिरिति मंत्रेण महामंडपं प्रदक्षिणीकृत्य प-
श्चिमद्वारेण प्रविशेत्॥ ॥ तत्राचार्यः॥ ॥ अपक्रामंतु भूतानि पिशान्वाः सर्वतोदिशं॥ सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्मसमारम्भ इ-
त्युक्त्वा तत्र सर्षपान्विकीर्य देवा आयांतु यातु धाना अपयांतु विष्णो देव यजनं रक्षस्वेति रक्षांकृत्वा वेदिकाग्नेयकोष्ठो स्थूणां वस्तु-
दायेनमः॥ वस्तुदा मावाहयामि॥ इत्यालभ्य स्रग्धपुष्पादिनार्चयेत्॥ ततः प्रादक्षिण्येन॥ भद्रायेनमः भद्रां आवाहयामि इति-
द्वितीयां॥ अदित्येनमः अदितीं आवाहयामि॥ इति तृतीयां॥ नंदायेनमः नंदां आवाहयामि॥ इति चतुर्थीं॥ मंडपाग्नेयकोष्ठे॥
भूत्येनमः भूतिं आवाहयामि॥ इति प्रथमां॥ १॥ सरस्वत्येनमः सरस्वतीं आवाहयामि॥ २॥ पूर्वसंध्यायेनमः पूर्वसंध्यां आवा-
हयामि॥ ३॥ मध्यसंध्यायेनमः मध्यसंध्यां आवाहयामि॥ ४॥ पश्चिमसंध्यायेनमः पश्चिमसंध्यां आवाहयामि॥ ५॥ गायत्री-
नमः गायत्रीं आवाहयामि॥ ६॥ सावित्रीयेनमः सावित्रीं आवाहयामि॥ ७॥ बृहस्पतयेनमः बृहस्पतिं आवाहयामि॥ ८॥ अदित्ये-
नमः अदितीं आवाहयामि॥ ९॥ विनतायेनमः विनतां आवाहयामि॥ १०॥ पौर्णमास्येनमः पौर्णमासीं आवाहयामि॥ ११॥ सिनीवा-

मयू.

२

त्वेनमः सिनीवालीं आवाहयामि ॥ १२ ॥ इति षोडशस्थूणाः स्पृष्ट्वा पूजयेत् ॥ नागमात्रेण नम इति बलिः कार्यः ॥ सर्वेभ्यो नम इति शा-
 र्वोद्धनानि पूजयेत् ॥ ततः पश्चिमद्वारेण निर्गत्य पूर्वदिगादि द्वारतोरणपूजामारभेत् ॥ तत्र प्राच्यां सुहृदतोरणाय नमः ॥ अश्व-
 रथतोरणे नमः ॥ यज्ञं रक्ष सर्वविघ्नान्निवारयेति पूजयेत् ॥ अथ त्रिशूलशृंगेषु प्रादक्षिण्येनैन्द्रधातारं भगमित्यादित्यन्यासं कुर्यात् ॥ द्वा-
 रशारवयोर्ध्वमध्वरंचेति वसुद्वयमर्चयेत् ॥ शारवामूलयोर्धान्यराशयोरुपरिरत्नगर्भौ प्रशांतशिशिरनामानौ कलशौ प्रतिष्ठा-
 प्य पूजयेत् ॥ ततो द्वारदेशे इन्द्रमावात्य नमस्कृत्य इन्द्राया हि चित्रमानो इति पीताम्बुजाकां ध्वजं चालभ्य त्रितारमिन्द्रमिति तोरणोप-
 रि निदध्यात् ॥ इन्द्राय घृतोदनबलिदानं ॥ अग्निमीळ इत्युग्वेदं पूजयेत् ॥ ऋग्वेदः पद्यपत्राक्षोगायत्रः सोमदैवतः ॥ अत्रिगोत्र-
 स्तुविषेन्द्रकृत्विक्त्वं मे मरवे भवेति ध्यानम् ॥ तत्र श्रीसूक्तपावमानं च सोमसूक्तं समंगलं ॥ पौरुषं रुद्रसूक्तं च अमदेव्यं तथैव-
 चेति द्वारपालजपः ॥ अथाग्नेयकोणे ॥ अग्नये नम इत्यग्निमावात्य पूजयेत् ॥ अग्न आयाहीति रक्तध्वजपताकालंभः ॥ त्वुन्नो-
 अम्न इति पताकोद्धयः ॥ अग्निं दूतमिति घृतोदनबलिः ॥ याम्ये सुभद्रद्वारतोरणाय नमः ॥ औदुम्बरतोरणे नमः ॥ यज्ञं रक्ष सर्ववि-
 घ्नान्निवारयेति पूजयेत् ॥ शृंगेषु पूष्णे नमः ॥ मित्राय नमः ॥ वरुणाय नम इत्यादित्यन्यासः ॥ द्वारशारवयोः सोमाय नमः ॥ आ-
 याय नम इति वसुद्वयमर्चयेत् ॥ शारवामूलयोः पर्जन्या शोकनामानौ कुंभौ प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् ॥ ततो द्वारदेशे यममावात्य न-
 मस्कृत्य यमाय सोममिति श्यामध्वजपताकालंभः ॥ यमाय मधुमत्तममिति तोरणोपरि निधानं ॥ माषभक्तबलिदानं इवेत्वे-

प्रति-
३

तियजुर्वेदं पूजयेत् ॥ कातराक्षो यजुर्वेदस्त्रेष्टुभो विष्णुर्देवतः ॥ काश्यपेयस्तु विप्रेन्द्रः कृत्स्नं मे मरवेभवेति यजुर्वेदध्यानम् ॥
तत्र ॥ आनो भद्रानुवाकश्च आमुः शिशानकस्तथा ॥ यद्देवा व्रीणि च पठेत्ततोष्टौ च पुनस्तु मां ॥ अभिधा असि सप्तैव दीर्घास्तु स्तौ-
चं पठेत् ॥ आप्यायस्व षट् ॥ नमो अस्तु सर्पेभ्यः ॥ आकृष्णो न ॥ नमः शंभवे इत्येका एकाग्निर्देवतो क्रमात् ॥ त्रितारमिन्द्रमित्ये-
कांसो मेराजानमेकया ॥ अन्नपते महा इन्द्रः कृचं वाचं समग्रं कं पठेत् ॥ अथ निर्ऋतौ ॥ निर्ऋतये नम इति निर्ऋतिमावात्य पूज-
येत् ॥ मोषुणः परापरेति पताकालंभः ॥ अस्तु न्यंतमिति ध्वजपताकोट्युपणम् ॥ निर्ऋतिं संपूज्य ॥ मोषुण्ड इति कृष्णा व्रीत्यन्नं
घृतसहितं बलिं दद्यात् ॥ अथ पश्चिमायां ॥ सूर्याम तोरणाय नमः ॥ प्राक्ष तोरणे न्यस्तं रक्ष सर्वविघ्नान्निवारयेति पूजयेत्
अथ त्रिशूलेषु ॥ अर्यम्णे नमः ॥ अंशवे नमः ॥ विवस्वते नम इत्यादित्यन्यासः ॥ इन्द्रशारवयोः अनिलाय नमः ॥ अनलाय न-
म इति वसुद्वयम् ॥ शारवामूलयोर्धान्यपुंजोपरि सजीवनामृतनामानौ कुंभौ प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् ॥ तत्र वरुणमावात्य नमस्कृ-
त्य तत्वायामीति श्वेतध्वजपताकालंभः ॥ उदुत्तमवरुणेति तोरणोपरि निधानम् ॥ नवनीतौदनबलिदानम् ॥ अग्न आयाही-
तिसामवेदं पूजयेत् ॥ सामवेदस्तु पिंगाक्षो जागतः शक्रदेवतः ॥ भारद्वाजस्तु विप्रेन्द्रः कृत्स्नं मे मरवेभवेति सामवेद-
ध्यानम् ॥ तत्र जपः ॥ इन्द्राय सामगायतः ॥ अहमस्मि प्रथमजा ॥ सेतूस्तरा ॥ स्वादिष्ठया ॥ गायति त्वा गायत्रिणः ॥ कस्य नूनं
कतमस्यामृतानामित्यादि ॥ अथ वायवे ॥ वायवे नम इति वायुमावात्य पूजयेत् ॥ वायो येतेति धूमध्वजपताकालंभः ॥

मयूः

३

तव वायव्यतस्त्यत इति पताकोच्छ्रयणम् ॥ वायुसंपूज्ययवौदनबलिदानम् ॥ अथोत्तरे ॥ सुप्रभायतोरणायनमः ॥ शन्नो देवी
तितोरणालम्भः ॥ न्यग्रोधतोरणैर्नयज्ञं रक्षसर्वविघ्नान्निवारयेति पूजयेत् ॥ शृंगेषु त्वष्ट्रे नमः ॥ सवित्रे नमः ॥ विष्णवे नमः ॥ इ
त्यादित्यन्यासः ॥ द्वारशारवयोः ॥ प्रत्यूषाय नमः ॥ प्रभासाय नम इति वसुद्वयम् ॥ शारवामूलयोर्धनदुश्म्रीप्रदनामानौकुम्भौ
प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् ॥ अत्र सोममावाह्यं नमस्कृत्य सोमो धेनुमिति सुवर्णवर्णध्वजपताकालम्भः ॥ वयसोमेति तोरणोपरि
निधानम् ॥ प्रैयग्वबलिदानं ॥ शन्नो देवी रित्यथर्ववेदं पूजयेत् ॥ सुवर्णनयनोऽथर्वानुष्टुप्छंदः पुरंदरः ॥ वेदो वैतानुगो
त्रस्तकृत् कृत्वं मे मखे भवेति तत् ध्यानम् ॥ अथर्वागिरसंचैव अथर्वशिरसतथा ॥ शांत्यध्यायंच पठेत् ॥ अथेशान्यैर्इशा
नाय नम इतीशानमावाह्यं पूजयेत् ॥ नमः शंभवे इति रक्तध्वजपताकालम्भः ॥ तमीशानमित्कच्छ्रयः ॥ गावेधुकबलिः ॥ ॥
इशानपूर्वयोर्मध्ये ॥ अनंताय नम इत्यनंतमावाह्यं पूजयेत् ॥ नमो अस्तु सर्पेभ्य इति मेघवर्णध्वजपताकालम्भः ॥ तद्वि
ष्णोरित्युच्छ्रयः ॥ विष्णोर्नुकमिति बलिदानम् ॥ पश्चिमनिर्ऋतिमध्ये ॥ ब्रह्मणे नम इत्यावाह्यं पूजयेत् ॥ यदेवादेव हेडन
मिति रक्तध्वजपताकालम्भः ॥ ब्रह्मजज्ञानमिति उच्छ्रयः ॥ सनोऽसुवनस्यपतिः इति पायसबलिदानम् ॥ प्राच्यांगणानां त्वे
ति गणेशसंपूज्य ॥ नमोऽस्तु रुद्रेभ्यो ये अंतरिक्षे इति ॥ मंडपाद्वहिर्दिग्विदिक्षुरुद्रान्संस्थाप्य तेभ्यो बलिंदत्वा ये केचित्त्विह
लोकेषु आगता बलिं काक्षिणः ॥ तेभ्यो बलिं प्रयच्छामि नमस्कृत्य पुनः पुनरितीशान्यां सर्वेभ्यां नम इति बलिंदत्वा चामेत् ॥

॥ इति मंडपपूजा ॥ ॥ अथ गुरुर्महावेद्यां सर्वतोभद्रदेवताः सामान्यप्रयोगोक्ता आवात्यसंपूज्यस्वकुण्डेग्निं स्थापयेत् ॥ ततः सर्वेपि होतारस्तमेवाग्निं स्वस्वकुण्डे प्रणयेयुः ॥ ततो गुरुः प्रासादांतरा शान्त्यां नैर्ऋत्यां वा हस्तमिति वेद्यां चतुःषष्टिपदे वा स्तु पीठे सामान्यप्रयोगोक्ताः शिरव्यादिदेवता आवात्यसंपूज्यताभ्यो बलिं दद्यात् ॥ कुण्डेषु स्वस्वशारवीयपूर्वांगोत्तरं होतारः प्रति देवतमष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिमष्टौ वा प्रत्येकं समित्तिलाज्यैः कुण्डसंख्यया विभज्य जुहुयुर्नाममंत्रैः ॥ ततः पंचसंख्यया पंचविंशतिसंख्यया वा बिल्वैस्तद्बीजैर्वा वास्तोष्यत इति च तत्सृभिः वास्तोष्यते भ्रूवास्थूणामिति चतुर्द्वत्वा अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्य इत्याज्येनाष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतं वा वास्तुमर्मसंधानाय जुहुयुः ॥ ततो रक्षोघ्नपावमानसूक्ताभ्यां त्रिसूत्र्या प्रासादं वेष्ट्य परितोजलदुग्धयोः पृथगविच्छिन्ने धारे दत्वा पीठे पूजितां हैमीं वा स्तु प्रतिमां दधिदूर्वासमधान्यशैवालगंधास्तपुष्पयुतेऽपक्वमृद्गां संस्थाप्य तत्सिधाय चतुःषष्टिधा भाजितग्रासादाग्नेयकोणे कोणपदादुत्तरे आकाशपदे जातु सांभ्रगतं कृत्वा जलेनापूर्य गंधपुष्पाणि प्रक्षिप्य मृद्गां तत्र निधाय गतं तथैव मृदा पूरयेत् ॥ मृदा अधिक्ये शतम् ॥ इत्थं वा स्तु पूजां कृत्वा गुरुमंडपेशानभागे वेद्यां ग्रहानधि देवताः प्रत्यधि देवता विनायकादीन् पंचलोकपालान् आवात्य संपूजयेत् ॥ ततो ऋत्विजः समिच्चर्वाज्यैरष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतमष्टाविंशत्यष्टान्यतमसंख्यया कुण्डेषु विभज्य हुत्वा बलीन्दत्वा पूर्णाहुतिं जुहुयुः एतन्मंत्रप्रकारादिकं सामान्यप्रयोगोक्तम् ॥ अथ गुरुः स्नानमंडपे ॥ ॐ नमो नारायणा येत्यभिमन्त्रितपंचगव्येन भूमिं वे-

दिकात्रयंचसंप्रोक्ष्य ॥ तत्रदक्षिणवेदिकायामास्तृतवालुकायामक्षतैः स्वस्तिकं कृत्वा तत्रचभद्रपीठं निधाय वेदिकायाः पश्चा-
 द्द्वारिपूर्णान्सपल्लवान्दकलशान् मृत्पल्लववृक्षीयकषायगोमूत्रगोमयभस्मगंधोदकैः प्रपूर्य उदकसंस्थपतिक रूपेणा-
 ञ्छादयेत् ॥ तत्रात्यस्थपतिकलशाः भद्रपीठयुतमध्यवेदिकापश्चिमे एवंस्थपतिकलशातिरिक्ता एकादश भद्रपीठोत्तर-
 वेद्यास्तपरितोष्टौ कलशान्पूर्वादिक्रमेण क्षारोदक क्षीरदधि सर्पिः सुरा इक्षुरस दूर्वादक दध्नादिक युतान् हिरण्यग-
 र्भाद्यैरष्टभिर्मंत्रैर्विन्यसेत् ॥ ततो न्येचवेद्याः पश्चिमभागे मृत्तिका गोमूत्र गोमयभस्म मिलितपचगव्य क्षीरदधिघृत श-
 करायुतदशकलशाः ॥ चतुर्दशशङ्खजलकलशाः अथान्यत्पंचत्रिंशत्कलशानासादयेत् ॥ तत्रपंचस्र एवंपंचामृतानि
 पंचस्रजलं पंचस्रपल्लवकषायः दशस्रक्रमान् पुष्पैः फलैः सौवर्णजलेन गोशृङ्गोदकेन धान्यैः सहस्रच्छिद्रैः सर्वेषां धि-
 भिः ॥ पंचपल्लवैः दूर्वाभिर्नवयुताः कार्याः अवशिष्टेषु दशस्र शङ्खजलमापूर्य लोकपालानावात्य सर्वेषां कलशेष्वित्यनेन-
 स्थाप्याः ॥ सूक्ष्मवस्त्रं स्रगंधतैलं यवचूर्णमुद्धर्तनार्थं मामलकीचूर्णं स्रगंधं जटामांसि वा सादयेत् ॥ तदनेन तीर्थोदककल-
 शे सर्वे समुद्राः सरित स्तीर्थानि जलदानदाः ॥ आयातु यजमानस्य दुरितक्षयकारकाः ॥ इत्यादि तीर्थान्यावाहयेत् ॥ ततः स-
 यजमान आचार्यो मूर्तिं स्थपतिभ्यां सहस्रमंगलघोषकर्मकुटीगत्वा मूमावुपलिष्य विधिवदग्निं स्थापयित्वा प्रतिमानिमा-
 णे प्राणिवधादिदोषनिरासार्थं घृतेन तिलैर्वाहीमंकरिष्य इति संकल्प्याज्यभागांत कृत्वा देवमन्त्रेणाज्याहुनि शतद्वयं हुत्वा

प्रति.
५

पूर्णाहुतिं हुत्वा प्रतिमांकुशैः संमार्ज्य मधुघृताभ्यंगेन देवस्य व्रणभगंकृत्वा पंचगव्येन पृथक् पृथक् स्नापयित्वा पुनः संपूज्य-
शोखवादेन रथादिना देवमहामंडपप्रादक्षिण्येन स्नानमंडपमानयेत् ॥ तत्र गुरुर्दक्षिणवेद्यां भद्रं कर्णेभिरिति प्राङ्मुखो देवम-
द्रासने निवेश्य पूर्वकल्पितषट्कलशेष्वंत्यहिरण्यादिसहितंकलशं देवसमीपे निधाय काशीकुशास्थलीमायावंत्ययोध्या-
मधोःपुरी ॥ शालिग्रामं सगोकर्णं नर्मदाचसरस्वती ॥ तीर्थान्येतानि कुंभे स्मिन् विशंतु ब्रह्मशासनात् ॥ संपारुता सरोजाक्षी
पद्महस्ता शशिप्रभा ॥ आगच्छतु सरिज्येष्ठा गंगापापप्रणाशिनी ॥ नीलोत्पलदलश्यामापद्महस्तां बुजेक्षणा ॥ आयातु य-
मुना देवी कूर्मपांनस्थिता सदा ॥ प्राची सरस्वती पुण्यापयोष्णी गोतमी तथा ॥ ऊर्मि लाचंद्रभागा च सरयू गंडकी तथा ॥ जंबुका
च शतद्रुश्च कलिका सप्रभा तथा ॥ वितस्ता च विपाशा च शर्मदा च पुनः पुनः ॥ गोदावरी महावर्ता शर्करा वर्तमार्जनी ॥ कावे-
री कोशिकी चैव तृतीया च महानदी ॥ विटंका प्रति कुला च सोमनंदा च विश्रुता ॥ करतोया चैव वर्ती देविका चैव शुका च या ॥
आत्रेय गंगा चैव तरणी काशिमरीन्हादिनी च या ॥ प्लाविनी च शबत्रासा कल्माषां सिनी तथा ॥ वसिष्ठा च अपापा च सिंधु-
वत्यारुणी तथा ॥ ताम्रा चैव त्रिसंध्या च तथा मंदाकिनी परा ॥ तैलका द्री च पारा च दुंदुभिर्नाकुली तथा ॥ नीलगंधा च बोधा च
पूर्णचंद्रा शशिप्रभा ॥ अमरेशं प्रभासं च नैमिषं पुष्करं तथा ॥ आषाढी डिडिभारत्नं भारभूतं बलाकुलम् ॥ हरिश्चंद्रं परं गुह्यं
मध्यं मध्यमकेश्वरं ॥ श्रीपर्वतं समारव्यातं जलेश्वरमतः परं ॥ आम्नातकेश्वरं चैव महाकालं तथैव च ॥ केदारमुत्तमं गुह्यं

मयू-

५

महाभैरवयेवच॥ गयाचैव कुरुक्षेत्रं गुह्यं कनरवलंतथा॥ विमलचंद्रहासंच माहेंद्रं भीममष्टमं॥ वस्त्रापदं रुद्रकोटिं जविमु-
क्तं महालयम्॥ गोकर्णं भद्रकर्णं च हेमासंस्थानमष्टमम्॥ छागलाक्कं हि रंडं च कर्कटं मंडलेश्वरम्॥ कालंजरवनं चैव देव-
दारुवनंतथा॥ शंकुकर्णं तथैव हस्थलेश्वरमतः परम्॥ एतानद्यश्च तीर्थानि गुह्यं क्षेत्राणि सर्वशः॥ तानि सर्वाणि कुभेस्मि-
न्विशंतु ब्रह्मशासनादिति॥ मंत्रेण तीर्थानि तत्रावाह्य॥ देवं स्तुपयेत्॥ यजमानश्च शिल्पिवर्गं यथाशक्ति पूजयेत्॥ ततो-
गुरुर्बहिर्निर्गत्य सिद्धार्थं घृतपायसे रुच्यं बकमिति प्रागादिदिक्षु बलिंदत्वा च स्य देवसमीपमागत्य आतारभिद्रमित्यादिद-
शलोकपालमंत्रे मंडपांतर्दिक्षु रक्षांकृत्वा देवस्थापे चतुरो ब्राह्मणानुपवेश्य स्वस्तिवाचयेत्तेभ्यश्च दक्षिणां दत्त्वा देवं स्तुपयेत्॥
अग्निर्मूर्ध्नेति मृदा यज्ञायज्ञावइति कषायेः गाव्य्या गोमूत्रेण गंधद्वाराभिति गोमयेन मानस्तोक इति भस्मना तत्सवितुरि-
ति गंधतोयेन॥ ततः पंचकलशेन पंचदेवत्यैः नमः शंभवेति प्रथमेन॥ हृदयः शक्तिश्च इति द्वितीयेन॥ याते रुद्रेति तृतीयेन
विष्णो रराटेति चतुर्थेन॥ ब्रह्मजज्ञानमिति पंचमेन॥ संस्तुप्य॥ शतं जीवेति दूर्वाक्षतपुष्पैः संपूज्य॥ वस्त्रेणाच्छाद्य द्वितीयवे-
द्यां भद्रं कर्णेभि रिति मंत्रेण भद्रासनं निधाय॥ स्तीर्णं बहि रिति प्राग्ग्रांशुशानां स्तीर्य॥ तत्र प्रणवेन देवं निधाय प्राङ्मुखोऽव-
इः सुरवो भूत्वा॥ कुंकुमाक्तेन सूत्रेण लिङ्गमावेष्ट्य प्रतिमायां सुरबलं लिङ्गस्य च नेत्राणि सुवर्णशलाकया चित्रं देवानां भित्त्यध-
ने कल्पयेत्॥ ऊर्ध्वधः पृथग्भूतं पद्मपुटद्वयं चाकृष्णेनेति कल्पयेत्॥ नेत्रमध्ये त्रिभागेन कनीनिकाभित्तिकल्पयेत्॥

प्रति.
६

तदानकश्चित्पुरतस्तिष्ठेत् ॥ सुवर्णपायसंभक्ष्यभोज्यमादर्शं च शीघ्रं दर्शयेत् ॥ ततः शिल्पी लोहेनोत्तिरवेत् ॥ गुरुर्मधुसर्पि-
भ्यामभ्यज्ये मं मे गंगे इति मंत्रेणाभ्यज्य पुनर्मृद्वीमयाभ्यां स्नापयेत् ॥ यजमानः सुवर्णशलाकां स्नानवस्त्रादिकंच शिल्पि-
ने दत्त्वा सहिरण्यांगं गुरवे दद्यात् ॥ गुरु रुत्तरस्यां वेद्यां भद्रासने देवं स्थापयित्वा ॥ कलशेन समुद्रज्येष्ठा इति संस्नाप्य
संपूज्य दूर्याक्षतान्मूर्ध्नि दत्त्वा प्रार्थयेत् ॥ नमस्ते चैकरेशा नि प्रकृते विश्वकर्मणः प्रभाविता शेषजगद्धात्रि तुभ्यं नमो न-
मः ॥ त्वयि संपूजयामी शं नारायणमनामयं ॥ हरिता शेषदायैश्च क्रद्धिपुक्ता सदा भवेति ॥ ततो देवस्य दक्षिणहस्ते प्र-
तिमावितस्ति मात्रमूर्णां सूत्रं कनिकददिति मंत्रेण बध्नीयात् ॥ सर्वसत्त्वमयं शांतं परं ब्रह्म सनातनम् ॥ त्वामेवालं करिष्या-
मित्वं वंद्यो भवते नमः इति पठित्वा चतुर्भिः कलशैः स्नापयेत् ॥ इदमाप इत्याद्येन ॥ आपो देवीरिति द्वितीयेन ॥ इमं मे
गंगे इति तृतीयेन ॥ तत्वायामीति चतुर्थेन ॥ ततो ग्निर्मूर्धेत्यष्टपलमृत्तिका कलशेन वरुणस्योत्तं भनमसीति शतद्वाद-
केन ॥ तत्सवितुरिति द्वादशपलगोमूत्रकलशेन ॥ आपो हि षेति शतद्वादकेन ॥ प्रसद्येति सुष्टिसंमितभस्मकलशोदकेन ॥ यो-
व इति शतद्वादकेन ॥ पयः पृथिव्यामिति त्रिपलसंमितपंचगव्यकलशोदकेन ॥ देवी राप इति शतद्वादकेन ॥ आप्यायस्वेति षो-
डशपलक्षीरकुंभेन ॥ तस्मा अरंगमासव इति शतद्वादकेन ॥ दधिका व्या इति पंचविंशतिपलदधिकुंभेन ॥ पुंजान इति उदकेन ॥
घृतवतीति सप्तपलघृतकुंभेन ॥ देवस्य त्वेति जलेन ॥ मधुवाता इति त्रिपलमधुकुंभेन ॥ आपो अस्मानिति जलेन ॥ आयंगौ-

मयूः

६

रिति त्रिपलशर्कराकुंभेन ॥ आपो हयद्रुहती इत्युदकेन प्रक्षाल्य ॥ यज्ञाय ज्ञाव इति वस्त्रेण संमार्ज्य ॥ सुगंधतैलेनाभ्यज्य ॥ दुपदादिवे
तियवशालिगोधूममसूरबिल्वचूर्णैरुदृत्य ॥ याते रुद्रशिवातनूरितियक्षकर्मनानुलिपेत् ॥ यक्षकर्मस्तु ॥ कस्तूरिकाया द्वौ
भागौ द्वौ भागौ कुंकुमस्य चंदनस्य त्रयो भागाः ॥ शशिनस्त्वेक एव हीत्युक्तः ॥ ततो जटामांस्यानुलिव्य ॥ मानस्तोके प्रतद्विष्णुरि
तिकलशद्वयेन स्नापयित्वा ॥ अपामसोममिति पंचासृतेन ॥ अयं राजा वरुणो नुमन्यतां विप्रो यथा संक्षेपयांसि ॥ आप्याय स्वर्णादि
तमसोमविश्वाभिरूतिभिः ॥ अप्सवग्ने सधिष्ठव इति पंचभिः क्षालयेत् ॥ गंधद्वारा मिति गंधोदकेन ॥ यज्ञाय ज्ञाव इति पंचपल्लव
कषायकलशेन ॥ या ओषधीरिति ओषधिकलशेन ॥ ओषधीरिति सितपुष्पकलशेन ॥ शांता पृथिवीति शांत्युदककलशेन ॥ याः
फलिनिरित्यष्टफलकलशेन ॥ हिरण्यगर्भ इति स्वर्णकलशोदकेन ॥ हविष्मतीरिति शृगोदकेन ॥ धान्यमसीति धान्योदकेन ॥
सहस्राक्षमिति सहस्रधाराकलशोदकेन ॥ यादिव्या इति सर्वेषधिजलेन ॥ नमोः स्तु सपेभ्य इति पंचपल्लवोदकेन ॥ अष्टौ व्यरव्य
त्ककुभ इति रत्नोदकेन ॥ इमं मे गंगे इति तीर्थोदकेन ॥ पुनरष्टभिः कलशैः पूर्वकल्पितैः समुद्रसंज्ञितैः स्मपयेत् ॥ कयानश्वित्रमि
ति क्षारोदकेन ॥ आप्यायस्वेति क्षीरकुंभेन ॥ दधिकाव्या इति दधिकुंभेन ॥ घृतवतीति घृतकुंभेन ॥ पयः पृथिव्यामिति इक्षुरस
कुंभेन ॥ देवंबर्हि रिति सरोदककुंभेन ॥ स्वादिष्टयेति स्वादुदकेन ॥ सरस्वती योन्यामिति गार्भोदकस्य पुनर्दशभिलोकपालक
लशैः स्नापयेत् ॥ तत्र त्रानारमिति कदंबपल्लवकुंभोदकेन ॥ त्वन्नो अग्ने इति शात्मलिपल्लवेन ॥ सुगन्धः पथेति जंबू पल्लवेन ॥

प्रति.
७

असुन्वंतमिति अशोकपल्लवेन ॥ तत्वायामीति पूक्षपल्लवेन ॥ सुगन्तः पथेति जंबू पल्लवेन ॥ असुन्वंतमिति अशोकपल्लवेन ॥
तत्वायामीति पूक्षपल्लवेन ॥ वायो येत इति चूतपल्लवेन ॥ वयं सोमेति वटपल्लवेन ॥ तमीशानमिति बिल्वपल्लवेन ॥ नमोस्तु सर्पे
भ्य इति नागपल्लवेन ॥ असृजज्ञानमिति पलाशपल्लवेन ॥ ततः सुमंगलघोषेऽश्वतुर्भिः कुंभैरेकेन वा कुंभोदकेन देवं स्थापयित्वा
सुगन्धिना सितवस्त्रेण परिमृज्य विश्वतश्च स्फुरितिसंकलीकृत्य देवमावाहयेत् ॥ एत्थेहि सगवन्विष्णो लोकानुग्रहकाम्यया
यज्ञभागंगृहाणे मंवा सुदेवनमोस्तुते ॥ हिरण्यवर्णेति पाद्यमर्घ्यं ॥ विभ्राडित्याचमनीयं ॥ अंबकमिति चंदनादि ॥ वेदाहमि-
त्युपवीतम् ॥ युवा सुवासेति वस्त्रं ॥ वेदाहमित्युत्तरीयम् ॥ इदं विष्णुरिति पुष्पम् ॥ धूरसीति धूपं ॥ चंद्रमामनसः इति दीपम् ॥
अन्नपते इति नैवेद्यं ॥ आचमनं पुष्पांजलिं दत्त्वा प्रार्थनां कृत्वा स्नानवस्त्रं नैवेद्यादिकं शिल्पिन दद्यात् ॥ इति देवस्मरणविधिः
॥ अथ पुरुषसूक्तेन स्मृत्वा ॥ उत्तिष्ठोत्तिष्ठ गोविंद त्यज निद्रां जगत्पते ॥ त्वयि सुप्ते जगत्सु संउत्थिते चोत्थितं जगदिति ॥ तमुत्था-
प्य रथमारोह्य प्रासादप्रादक्षिण्येनानीय ॥ यागमंडपपश्चिमद्वारि ॥ आकृष्णेनेति प्रवेश्य ॥ वेद्याः पश्चिमभागे उपवेश्य मधु-
पर्कं कुर्यात् ॥ ततो वेद्यां कुशानां स्तीर्य तदुपरि शय्यामास्तीर्य ॥ वेद्याः पूर्वादिदिक्षु विष्णुमधुसूदनं त्रिविक्रमवामनानागने-
यकोणेषु श्रीधरदृषीकेशपद्मनाभदामोदरांश्च पूजयेत् ॥ शिवादिप्रतिष्ठायां तु नमः शंभवे इति शय्यां निवेश्य ॥ पूर्वादिदि-
क्षु ॥ भवशर्वमीशानं पशुपतिं ॥ आग्नेयादिकोणेषु रुद्रं उग्रं भीमं महांतं च पूजयेत् ॥ ततः शय्यायां देवं स्थापयित्वा ॥ त्रिभि-

मयूः

७

वस्त्रेर्देवमाच्छाद्य॥ देवस्य शिरोदेशे मूयो सहिरण्यं निद्राकलशं नमो देवी रूपं ह्येति आप्यायस्वेति मधुसर्पिभ्यां देवमभ्यज्य
याते रुद्रेति तिलसर्पिः उपलिप्य गंधादिनाभ्यर्च्य बृहस्पतेः परीतिसितं परिधानं दद्यात् अत्र देवस्य बृहस्पतेः परीति मंत्रे
ण हस्ते कंकणबंधनमित्येके॥ ततो देवस्य पादनाभिवक्षः शिरस्सुविश्वतश्चक्षुरित्यालंभनं॥ ततस्तदक्षिणपार्श्वे छ
त्रं व्यजनं॥ चरणदेशे पादुका॥ पार्श्वयोः शान्ति कुंभौ॥ आसनदपं पादं राक्षस्य भोज्यजलपात्रादिकं च देवस्य पुरतः स्थाप
येत्॥ मूतेभ्यः भस्म॥ दर्भेति लै देवस्य परितो रक्षार्थं प्राकारत्रयं कृत्वा मंडपाद्बहिर्गत्वा प्रतिदिशं लोकपालेभ्यो गंधादिपू
र्वकं बलिं दत्त्वा मूतेभ्यश्च च्यंबकमिति बलिमंत्रस्तु॥ पूर्वदिग्वासिभ्यो दिक्पतिभूताधिपतिदिगुद्रदिहमातृदिक्क्षेत्रपालि
भ्यो नमस्तुत्येवं प्रतिदिशं॥ ततः आचम्य होमं कुर्यात्॥ तद्यथा॥ ॐ पराय विष्णवात्मने नमः स्वाहेति विष्णवे॥ अन्यदेवतायां
शिवात्मने नमस्तुत्याद्युहः॥ अनेनाष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरष्टौ चातिलैर्यवैर्वा प्रत्येकं हुत्वा प्रतिमायां न्यासं कुर्यात्॥ अं पाद
योः॥ उं हृदये॥ मं ललाटे॥ इति प्रणवमन्यसेत्॥ भूः पादयोः॥ भुवः हृदये॥ स्वर्ललाटे॥ इति व्याहृती न्यसेत्॥ अं तालुके॥
आं सुरवे॥ इंदक्षिणे नेत्रे॥ ईं वामनेत्रे॥ उंदक्षिणे कर्णे॥ ऊं वामकर्णे॥ क्रंदक्षिणे गंडे॥ क्रं वामगंडे॥ लंदक्षिणे नासापुटे॥
लं वामनासापुटे॥ एं ऊर्ध्वेष्टे॥ ऐं अधरोष्टे॥ ॐ ऊर्ध्वदंतपंक्तौ॥ औं अधोदंतपंक्तौ॥ अं ललाटे॥ अः जिह्वायां॥ यं त्वचि॥ रं च
क्षेत्रे॥ लं नासिकायां॥ वंदशनेषु॥ शं श्रोत्रयोः॥ पं उदरे॥ सं कटौ॥ हं हृदये॥ क्षं नाभ्यां॥ लं लिंगे॥ पं फं बभ्रं मंदक्षिणे बाहो

तं थं रं धं नं वाम बाहो ॥ टं ठं डं ढं णं दक्षिण जं घायां ॥ चं छं जं झं भं वाम जं घायां ॥ कं रं बं गं घं डं ॥ सर्वगुलिषु ॥ इति मातृका न्यासः ॥
 ॐ रवि चंद्राभ्यां नेत्रयोः ॥ सौ माय तृदये ॥ बुधाय स्कंधे ॥ बृहस्पतये जिह्वायां ॥ शक्राय लिंगे ॥ शनैश्च राय ललाटे ॥ राहवे
 पादयोः ॥ केतुभ्यः केशेषु ॥ रोहिणीभ्यो तृदये ॥ मृगशिरसे शिरसि ॥ आर्द्राये केशेषु ॥ पुनर्वसवे ललाटे ॥ पुष्याय सुरवे ॥ आश्ले
 षाभ्यो नासायां ॥ मघाभ्यो दंतेषु ॥ पूर्वाफाल्गुनिभ्यो दक्षिणकर्णे ॥ उत्तराफाल्गुनिभ्यो वामकर्णे ॥ हस्ताय हस्तयोः ॥ चित्रायै द-
 क्षिणभ्रजे ॥ स्वात्यै वामभ्रजे ॥ विशाखाय अनुराधाभ्यस्तनयोः ॥ ज्येष्ठाभ्यो दक्षिणकुक्षौ ॥ मूलाय वामकुक्षौ ॥ पूर्वाषाढाभ्यः क-
 ठिपाश्वर्ययोः ॥ उत्तराषाढाभ्यो लिंगे ॥ श्रवणधनिष्ठाभ्यो वृषणे ॥ शतभिषेभ्यो नेत्रे ॥ पूर्वाभाद्रपदा उत्तराभाद्रपदाभ्यो ऊर्वोः ॥ रे-
 वतीभ्योऽश्विनीभ्यो जंघयोः ॥ भरणीकृत्तिकाभ्यः पादयोः ॥ भ्रूवाय नाभ्यो ॥ सप्तर्षिभ्यः कंठे ॥ मातृकामंडलाय नमः कटिदेशो
 विष्णुपदेभ्यः पादयोः ॥ नागवीर्ये अंगवीर्ये वनमालायां ॥ ताराभ्यो रोमकूपेषु ॥ अगस्त्याय कोस्तभे ॥ इति ग्रहादिन्यासः ॥
 चैत्राय नमः शिरसि ॥ वैशाखाय सुरवे ॥ ज्येष्ठाय तृदये ॥ आषाढाय श्रवणायस्तनयोः ॥ भाद्रपदाय उदरे ॥ आश्विनाय कट्यां ॥
 कार्तिकाय मार्गशीर्षाय ऊर्वोः ॥ पौषाय माघाय जंघयोः ॥ फाल्गुनाय पादयोः ॥ संवत्सराय परिवत्सराय इडावत्सराय वत्सरा-
 य नमः इति दक्षिणोर्ध्वं ॥ प्रादक्षिण्येन चतुर्षु बाहुषु ॥ पर्वतेभ्यो नमः संधिषु ॥ ऋतुभ्यो लिंगे ॥ अहोरात्रेभ्यो अस्थिषु ॥ क्षणा-
 य लवाय काष्ठायै रोमसं ॥ कृताय सुरवे ॥ त्रेतायै तृदये ॥ द्वापाराय नितंबे ॥ कलियुगाय नमः पादयोः ॥ मन्वन्तरेभ्यो बाहवे ॥ प-

रायपरार्थायजंघयोः महाकल्पायशरीरे उदगयनायदक्षिणायनायपादयोः विषुवतेसर्गंरुलीषु इतिकालन्यासः ब्राह्मणाय
सुरवे क्षत्रीयायवाहोः वैश्यायऊर्वोः शूद्रायपादयोः संकरजेभ्योनमःपादाग्रं अनुलोयजेभ्योनमःसर्वांगसंधिषु गोभ्योनमःसुरवे
अजाविकाभ्योनमःहस्तयोः ग्राम्यारण्यपशुभ्योनमःसर्वत्र इतिवर्णन्यासः मेघेभ्योनमःकेशेषु अश्वेभ्योनमःरायसु नदीभ्योनमः
सर्वगात्रेषु समुद्रेभ्योनमःकुक्षिदेशे इतितोयन्यासः ऋग्वेदायनमःशिरसि यजुर्वेदायनमोदक्षिणभुजे सामवेदायनमोवामभुजे स
र्वोपनिषद्भ्योनमःहृदये इतिहासपुराणेभ्योनमःजंघयोः अथर्वांगिरसेभ्योनमःनाभौ कल्पसूत्रेभ्योनमःपादयोः व्याकरणायवक्त्रे
तर्कभ्यःकंठे मीमांसायैनिरुक्तायहृदये छंदोज्योतिःशास्त्रेभ्योनमःनेत्रयोः गीतभूतशास्त्रेभ्योनमःश्रोत्रयोः आयुर्वेदायदक्षिणभु
जे धनुर्वेदायनमोवामभुजे योगशास्त्रेभ्योनमःहृदये नीतिशास्त्रेभ्योनमःपादयोः वश्यतंत्रायनमःओष्ठयोः इतिविद्यान्यासः दि
वेनमःसूर्यं सूर्यचंद्रलोकायनमोनेत्रयोः अनिललोकायनमोघ्राणे व्योम्नेनमःनाभ्यां समुद्रेभ्योनमोवस्तिदेशे पृथिव्येनमःपादयोः
इतिवैराजन्यासः हिरण्यगर्भायनमःशिरसि कृष्णायनमःकेशेषु रुद्रायनमोललारे यमायनमोभुक्त्याम् अश्विभ्योनमःकर्णयोः
वैश्वानरायसुरवे महर्ष्योनमोघ्राणे वसुभ्योनमःकंठे रुद्रेभ्योनमःदंते सरस्वत्येनमःजिह्वायां इंद्रायनमःदक्षिणभुजे बलयेनमोवा
मभुजे प्रल्हादाय दक्षिणस्तने विश्वकर्मणेवामुस्तने नास्त्ययदक्षिणकुक्षौ अवन्तादिभ्यो वामकुक्षौ वरुणायहस्तयोः मित्राय पादयोः विश्वेभ्योदेवे
भ्योनमःऊरुमध्ये पितृभ्योनमःजानुमध्ये यज्ञेभ्योनमःजंघयोः राक्षसेभ्योनमःगुल्फयोः पिशाचेभ्योनमःदक्षिणपादे अक्षरेभ्योन

मः वामपादे विद्याधरेभ्योनमः पादयोः ग्रहेभ्योनमः पादतलयोः गुह्यकेभ्योनमः गुदे पूतनादिभ्योनमः नरवेषु गंधर्वेभ्योऽजौष्ठयोः
 कार्तिकेयाय गणेशाय कटिपार्श्वयोः इति देवयोनिन्यासः मत्स्याय नमः मूर्धनि कूर्मायः पादयोः नृसिंहाय नमः ललाटे वाराहाय नमः
 जंघयोः वामनाय नमः सुरवे परशुरामाय तृदि रामाय बाहुषु कृष्णाय नाभ्यां बुद्धाय बुद्धौ कल्किने जान्वोः केशवाय नमः शिरसि
 नारायणाय सुरवे माधवायः ग्रीवायाम् गोविंदाय नमः बाह्वोः विष्णवे नमः तृदये मधुसूदनाय नमः पृष्ठे त्रिविक्रमायः कर्त्तुं वाम
 नाय नमः जठरे श्रीधरत्तुषीकेशाभ्यां जंघयोः पद्मनाभाय नमः गुल्फयोः दामोदराय नमः पादयोः इति स्मृतिन्यासः अश्वमेधा-
 य नमः मूर्ध्नि नरमेधाय नमः ललाटे राजसूयाय नमः सुरवे गोसवाय नमः कंठे द्वादशाहाय नमः तृदि आधीनेभ्योनमः नाभौ सर्व-
 जितेभ्योनमः दक्षिणकर्त्तुं सर्वमेधायः वामकर्त्तुं अग्निष्टोमाय लिंगे अतिरात्राय नमः वृषणयोः आप्तोर्यामाय ऊर्वोः षोडशनेजा-
 न्वोः उत्तम्यायः दक्षिणजंघायां राजपेयाय नमः वामजंघायां अत्यग्निष्टोमाय दक्षिणबाहौ चातुर्मास्थाय नमः वामबाहौ सौत्राम-
 णयेः हस्तेषु पश्चिदिभ्योनमः अंगुलीषु दर्शपौर्णमासाभ्यां नेत्रयोः सर्वेष्टिभ्योः रोमकूपेषु स्वाहाकाराय वषट्काराय नमः स्तन-
 योः पंचमहायज्ञेभ्यः पादांगुलीषु आहवनीयाय सुरवे दक्षिणाग्नये तृदये गार्हपत्याय नाभौ वेद्यै उदरे प्रवर्ग्याय मूषणेषु सवने-
 भ्यः पादयोः इधोभ्योऽबाहुषु दक्षेभ्योनमः केशेषु इति क्रतुन्यासः अथ मूलन्यासः आयुधन्यासः शक्तिन्यासः अंगन्यासः इ-
 तिसाधारणाः सर्वत्र वैष्णवमधीकृत्य उच्यते धर्माय मूर्ध्नि ज्ञानाय तृदि वैराग्याय गुह्ये ऐश्वर्याय पादयोः स्वप्नाय शिरसि शाङ्गे

यमस्तुके सुशलायदक्षिणभुजे हलायवामभुजे चक्रायनाभ्यां जठरे एषे च शंखायलिंगे वृषणे च गदायै जंघयोर्जान्धोश्च पद्माय
गुल्फयोः पादयोः वज्राय शक्तये देवाय रवदाय पाशाय ध्वजाय अंकुशाय त्रिशूलाय पद्मायेति शिवे इत्यायुधन्यासः लक्ष्म्ये नमो लला-
टे सरस्वत्ये नमो मुखे रत्ये नमो गुह्ये प्रीत्ये नमः कंठे कीर्त्ये नमो दिक्षु शान्त्ये नमो हृदि तुल्ये नमो जठरे पुष्ट्ये नमः सर्वत्र इति शक्ति-
न्यासः अथ मूलमंत्रन्यासः हृदयं हृदये शिरः शिरसि शिरवा शिरवायां कवचं सर्वत्र नेत्रयोर्नेत्रे करयोरुभयं दक्षिणवामस्तनयोः
श्रीवत्साय नमः उरसि कौस्तुभाय कंठे वनमालायै इत्यंगन्यासः ओं पादयोः नजान्वोः मोंगुह्ये भं नाभौ गं हृदये वं कंठे तं मुखे
वानेत्रयोः संभाले दं मूर्ध्नि वां दक्षिणपार्श्वे यं उत्तरपार्श्वे इति द्वादशाक्षरन्यासः अथ प्रतिमायां जीवन्यासः तत्र तेजोभावयि-
त्वा बुद्धिं द्रियकर्मेन्द्रियमनः प्राणपंचकाहंकारशब्दतन्मात्रादिकं सर्वं संयोज्य पुरुषभावं संभावयित्वा सर्वसाक्षिणं भावयित्वा तत्र त-
त्त्वत्रयं न्यसेत् तद्यथा आत्मतत्त्वाय नमः आत्मतत्त्वाधिपतये ब्रह्मणे नमः पादयोः विद्यातत्त्वाय विद्यातत्त्वाधिपतये विष्णवे नमः
हृदये शिवतत्त्वाय शिवतत्त्वाधिपतये रुद्राय नमः शिरसि अथ गायत्रीन्यासः सूर्यस्य तस्यादां शुभयोः संगुल्फयोः विजंघयोः
तुंजान्वोः वं ऊर्वोः रं गुह्ये णिं वृषणे यं कंठे भं नाभौ गं जठरे दं स्तनयोः वं हृदि स्यं कंठे धीं वक्त्रे मं तालुदेशे हिं नाभिकाग्रे धिं चक्ष-
ुषोः यों भ्रूमध्ये यों ललाटे नः पूर्वे प्रंदक्षिणे चों पश्चिमे दं उत्तरे यं मूर्ध्नि त्सर्वत्र तत्सवितुर्हृदि वरेण्ये शिरसि भर्गो देवस्य धीमहि कव-
चे धियो यो नः नेत्रयोः प्रचोदयादस्त्रे इति गायत्रीन्यासः अथ मंत्रन्यासः अग्निमीळि पादयोः इषेत्येति गुल्फयोः शनो देवीति जा-

न्योः बृहद्रथंतरेति कुर्वोः स्वस्तिनः जम्मे दीर्घायुत्वहृदये श्रीवश्वतेतिकंठे त्रानारमिति वक्त्रे त्र्यंबकमिति स्तनयोः नेत्रयोः मूर्धनमि-
 तिमूर्ध्नि अथ द्वादशाक्षर नारायणस्य मूर्तिन्यासः ओं केशवाय इति शिरसि नं नारायणायेति मुखे मों माधवायेति ग्रीवायां भंगो विं-
 दायेतिकंठे गं विष्णावेति पृष्ठे वं मधुसूदनाय कुक्षौ तं त्रिविक्रमाय कक्षां वां वामनाय नमः जं घयोः सं श्रौ धराय गुह्ये देवता केशाय द-
 क्षिणगुह्ये वां पद्मनाभाय वामपादे यं दामोदराय दक्षिणे अं हुं हृदयाय नमः हृदये ओं विष्णावे नमः शिरसि ब्रह्मणे शिखायां ध्रुवाय
 कवचे चक्रिणे नेत्रयोः चक्रिणे नमः अस्त्राय फट् अस्त्रं हस्तयोः नमः शंभवे इति गायत्र्यै दक्षिणनेत्रे विजयाय नमः सावित्र्यै वामनेत्रे
 चक्रिणे चक्ररूपाय पिंगलास्त्रं सर्वदिक्षु इत्यष्टांगविष्णुमंत्रन्यासः सहस्रशीर्षेति पादयोः पुरुषावेति जं घयोः एतावन्नस्येति जान्वोः
 त्रिपादूर्ध्वमित्यूर्वोः तस्माद्दूराडिति वृषणे तस्माद्यज्ञादितिकक्षां तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतइति नाभ्यां तस्मादश्वाइति हृदि तं यज्ञमिति-
 स्तनयोः यत्पुरुषमिति बाह्वोः ब्राह्मणोऽस्येति मुखे चंद्रमामनसश्चक्षुषोः नाभ्यां आसीदितिकर्णयोः यत्पुरुषेणेति श्रुवोः सप्तास्येति-
 भाले यज्ञेन यज्ञमिति शिरसि अद्भ्यः संभृतइति हृदये वेदाहमिति शिरसि प्रजापतिः शिखायां यो देवेभ्यः कवचे भ्रुवं ब्राह्मेति नेत्र-
 योः श्रीवश्वतेत्यस्त्रं इति पुरुषसूक्तन्यासः अथ शिवस्य पुंचत्रह्न्यासः अंगुष्ठयोरीशानं तर्जन्योस्तत्पुरुषम् मध्ययोरघोरं अनामि-
 कयोर्बामदेवं कनिष्ठिकयोः सद्योजातं ततः कनिष्ठिकयोर्हृदयं अनामिकयोः शिरः मध्यमयोः शिरः तर्जन्योः कवचं अंगुष्ठयोरस्त्रं
 विन्यस्य परेण तेजसा संयोज्य कवचेनावगुह्य सर्वकर्मस्तनियोजयेत् आचमनं सर्वत्र इत्यं देवस्य करं न्यासं कृत्वा लिंगमुद्रां बत्वा

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवो मे अस्तु सदाशिवो मे इति मंत्रेणेशानमुष्टिं ब-
 धीयात् ततः अंगुल्यग्रे रुद्रमूर्तये मूर्ध्नि तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् इति तर्जन्यंगुष्ठयोरेवंगान्त्रम्
 तत्पुरुषं मुखे अघोरोऽप्योऽथ घोरं प्योऽघोरं घोरतरेभ्यः सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः इति मध्यमांगुष्ठयोगेन तद्व-
 धोरम् वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कुलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बल-
 प्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः इत्यंगुष्ठानामिकयोगेन गुह्ये सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः अ-
 वेभ्यो वेनातिभवेभ्यो स्वमाभवेभ्यो इवाय नम इति कनिष्ठिकांगुष्ठयोगेन पादादारभ्य मस्तकांतम् यावन्मूर्तिव्यापकत्वेन ब्रह्मन्यसेत्
 ततः ईशानः सर्वविद्यानां नम इति शशिनमुपरितनमूर्ध्नि ईश्वरः सर्वविद्यानामिति कल्पितं चंद्रोभयदलं पूर्वमूर्ध्नि ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्म-
 णोधिपतिरिति तृष्ठांदक्षिणमूर्ध्नि शिवो मे अस्तु नम इति मरीच्यामुत्तरमूर्ध्नि सदाशिवो नम इति ज्वालिनीं प्रश्विममूर्ध्नि तत्पुरुषा-
 य विद्महे नम इति पूर्ववक्त्रे शान्तिं महादेवाय धीमहीति दक्षिणवक्त्रे विष्णो तन्नो रुद्र इत्युत्तरवक्त्रे मतिष्ठा प्रचोदयादिति पश्विमवक्त्रे
 धृति इति तत्पुरुषस्य कलाचतुष्टयन्यासः ततो अघोरेभ्यो नम इति तमासुरसि अथ घोरेभ्यो मोहायै नम इति ग्रीवायास घोरेभ्यो क्षमा-
 ये इति स्कंधयोः घोरतरेभ्यो निद्रायै नम इति नाभौ सर्वेभ्यः सर्वव्याप्यै नम इति कुक्षौ सर्वशर्वेभ्यः मृत्युवे नम इति पृष्ठे नमस्ते अस्तु रुद्र-
 धार्यै नम इति वक्षसि रुद्ररूपेभ्यः तृषाये नम इति उरसि इत्यष्टावधोरकलन्यासः वामदेवानाम इति रजांगुदं ज्येष्ठायै नम इति रक्षां-

लिंगे श्रेष्ठाय नम इति रतिं दक्षिणोरो रुद्राय नम इति कामांगामोरो कालाय दक्षिणजानौ कलविकरणाय नम इति संजीविन्यै वा-
 मजानौ बलविकरणाय क्रियायै दक्षिणजंघायां बलाय नमो वृत्त्यै वामजंघायां बलविकरणाय नम उचायायै दक्षिणस्फिन्नि बलप्रम-
 थनाय घात्री वामस्फिन्नि सर्वभूतदमनाय नम इति ब्रह्माणीकट्यां मनसे नम इति शोषिणी दक्षिणपार्श्वे उन्मनाय नम इति वामपार्श्वे
 इति त्रयोदशकल्पन्यासः सद्योजातप्रपद्याभिन म इति सिद्धिं दक्षिणपादे सद्योजाताय नम इति क्रद्धिं वामपादे भवेन म इति जयां दक्षि-
 णपाणौ अभवेन म इति लक्ष्मीं वामपाणौ नातिभवे मेधां नासायां भवस्वमानं म इति कांतिं शिरसि भवाय नम इति स्वधां दक्षिणबाहौ
 उद्भाय नम इति प्रभां वामबाहौ इति सद्योजाताष्टकम् ततस्तमाद्याः सर्वाः कला अत्र विशां त्वितिकलांतरन्यासभावनां कृत्वा मुद्राः प्रद-
 र्शयेत् विद्यादेवं हंसं संपाद्य हंसहंसेति हृदयादिन्यासं कुर्यात् अथ नृसिंहे नृसिंहप्ररूपत्वं ज्वलज्वलप्रज्वल स्वाहा इति मंत्रः
 नारसिंहो यदा स्थाप्यस्त्वधिवास्य निशागमे कृत्रिमं वाथ साक्षादापश्यदत्वा बलिं हरेत् इति न्यासं कृत्वा परमेश्विनं नमस्कृत्य नि-
 द्रां मावाहयाम्यहं मोहिनीं सर्वभूतानां मनोविभ्रमकारिणीम् विरूपाक्षेशिवेशांति आगच्छ त्वं तु मोहिनी वासुदेवहिते कृष्णो कृ-
 ष्णांबरविभूषिते आगच्छ सहसा जस्मत्संसारमोहिनी कृष्णपुष्पसहरे देवि कुमार्ये कांतमानसे श्रमे निश्वासबात्यां बेलागच्छ
 वने श्वरि नमः सत्वरजोपेते आगच्छ वरवर्णिनि मनोबुद्धिरहंकारसंहारस्त्वं सरस्वति शब्दः स्पर्शश्चरूपं च रसो गंधश्च पुंचमः
 आगच्छ गृणहं सक्षिप्य मोहपाशनिबन्धिनि भवस्योत्पत्तिहेतुस्त्वं यावदाभूतसंभवम् सुखः कल्याणसंख्यायां वससे त्वंचराचरे भाणि

शय्याप्रसूतस्य वासुदेवस्य शासने त्वं प्रतिष्ठासि वैदेकिमुनियोनिसमुत्थिते पितृदेवमनुष्याणां सयसोरगरक्षसाम् पशुपक्षिमुगा
 णां च योगमायाविवर्द्धिनी वससे सर्वतीर्थेषु मानवहितकारिणी एहि सावित्रीमूर्ति त्वे चक्षुष्योऽस्थानगोचरे विशानासापुटे देविकं देवो
 लंकठिताविश प्रतिष्ठावयमांसर्वमातृत्वं देविकंदरि इदमर्घ्यं मया दत्तं पूजेयं प्रतिगृह्यतां उपप्रागात्पुरमिति तस्याः पूजाविधिः स्मृतः नि
 द्राकलशेति निद्रां पूजयित्वा लोकपालक्षेत्रपालभूतेभ्यो बलिंदत्वा स्थोप्य देवशय्यांतः प्राच्यां सर्वतोभद्रे पूजयेत् विष्णुश्चेद्दशान
 रे चक्रमध्येऽष्टदले पद्मे मूलमंत्रेण देवं निवेशयेत् ओं हूं लृदयाय नमः इति कर्णिकायां लृदयं पूजयेत् विष्णवे नम इति शिरः पूर्वपत्रे ब्र
 ह्मणे नम इति शिरः दक्षिणे भ्रवाय नम इति कवचं पश्चिमे चक्रिणे नम इति फट् अरुन्धतुनरे शंभवे नम इति गायत्रीमात्रेयदले विजया
 ये नम इति सावित्रीमीशानदले ज्योतीरूपाय नमो नैऋते चक्रिरूपाय नम इति पिंगलारुन्धवायव्ये इति गर्भावरणम् आरासः पूर्वा
 दिक्रमेण केशवनारायणमाधवगोविंदविष्णुमधुसूदनक्रिविक्रमश्रीधरलक्ष्मीकेशपद्मनाभदामोदरा इति द्वादशमूर्तीः पूजयेत्
 इति द्वितीयावरणं प्रागादितः खड्गाय नमः गदाय नमः चक्राय नमः शंखाय नमः पद्याय नमः हलाय नमः शार्ङ्गाय नमः अग्निमू
 र्त्त्यधिपतये नमः यजमानमूर्त्तये नमः यजमानमूर्त्यधिपतये नमः उग्राय नमः अर्कमूर्त्तये नमः इति तृतीयावरणम् अथ मूर्तिपाः
 पृथिवीमूर्त्तये नमः पृथिवीमूर्त्यधिपतये शर्वाय अर्कमूर्त्तये अर्कमूर्त्यधिपतये रुद्राय जलमूर्त्तये जलमूर्त्यधिपतये भवाय वायुमूर्त्तये वायुमूर्त्यधिपतये
 ईशानाय इंदुमूर्त्तये इंदुमूर्त्यधिपतये महादेवाय स्वमूर्त्तये स्वमूर्त्यधिपतये भीमाय इत्यष्टौ मूर्तीः तदधिपांश्चार्चयेत् वैष्णवं चेत्तदा एवं पृथ्वीमूर्त्तये

पृथ्वीमूर्त्यधिपतये वासुदेवाय नमः दक्षिणे जलमूर्त्यये नमः जलमूर्त्यधिपतये संकर्षणाय नमः पश्चिमे अग्निमूर्त्यये नमः अग्निमूर्त्यधिपतये प्रद्युम्नाय नमः उत्तरे वायुमूर्त्यये नमः वायुमूर्त्यधिपतये अनिरुद्धाय नमः मध्ये स्वमूर्त्यये नमः स्वमूर्त्यधिपतये नारायणाय नमः इति शैवमूर्तिपंचपक्षे ब्रह्मविष्णुरुद्रेश्वरसदाशिवा एवमूर्तिपाः इन्द्रादयस्तत्सर्वत्र पूजनीयाः ततः आचार्यः क्रमेण पलाशोदुंबराश्वत्थामार्गसमिधां प्रत्येकं द्वादशसहस्रं षट्त्रिंशत्सहस्रं षष्टशतं वा हिरण्यगर्भं इति कुंडसमीपे संस्थाप्य शान्तिकर्षोष्टिकैर्मंत्रैश्च विभागं कृत्वा त्रिजो जुहुयुः प्रति कुंडमेकैकां कृत्वा त्रिजो जुहुयुः शानो वातः शान इन्द्राग्नी शानो देवीति शान्तिकमंत्राः शुद्धिर्न रक्षा गयस्फानः शैबकमिति पौष्टिकाः ततो मूर्त्याः पूर्वकुंडे पलाशसमिधामष्टसहस्रं षष्टशतं वा तिलैर्वा अग्निमीलेति जुहुयुः इषे त्वेति दक्षिणे अग्न आया हीति पश्चिमे शानो देवीत्युत्तरे यदा अष्टौ कुंडानि तदा वीषट् इति षट् आग्नेये दशप्रणवा षड्वायत्री चोक्त्यनेनैकै जा तवेदस इति वायव्ये नमो ब्रह्मणे इति ईशानकुंडे मूर्धानं देव इति पूणा हुतिं जुहुयुः आहुतिसंपाता शान्तिकलशैकुंडसमीपे पातयेयुः ततो मूर्तिपलोकपालेभ्यः समिद्धिः घृतेन तिलैर्वा षष्टसहस्रं षष्टशतं वा जुहुयात् तेषां मंत्रास्तु स्योवा एधि वीति पृथिवीमूर्तेः सद्यो रिष्यो मूर्तिपतेः सर्वस्य इन्द्रायेंदो इति इन्द्रस्य अग्निं दूतमित्यग्नेः पशूनामित्यग्निमूर्तिपतेः पशुपतेः अग्न आया हीत्यग्नेः असि हिवीरेति यजमानस्य नमः तमिंद्रं जोहवीमीति यजमानमूर्तिपतये रुद्रस्य यमाय सोममिति सोमस्य उदुत्यमिति सूर्यमूर्तेः आरौ सज्जनमिति सूर्यमूर्तिपतये रुद्रस्य अस्तु न्वंतमिति निर्ऋतेः आपो हि षेति जलमूर्तेः विष्णूषमिति जलमूर्तिपतये भवस्य इमं मे इति वरुणस्य वात आवा त्विति वायुमूर्तेः

तमीशानमिति वायुमूर्तिपतयेर्दशानस्य आनोनिशुद्धिरिति वायोः वयं सोमेति सोमसूर्ययोः इदं तं शुभेति सोममूर्तिपतये महादेव-
स्य आदित्यलस्येति स्वमूर्तेः मृगोनभीमइति रवमूर्तिपतये भीमस्य अभित्यं देवं सवितारमिति शानस्य ततोः षसहस्राष्टशतान्यत-
मसंख्ययामहाव्याहृतिभिस्तिलयवव्रीहिचर्वाज्यैः क्रमेण प्रत्येकं जुहुयुः ततो गुरुः स्थाप्यलिंगकेन मंत्रेण गृतेन तिलैर्वाः षसहस्रम-
ष्टशतं वा हुत्वा पूर्णाहुतिं हुत्वा देवस्य दक्षिणे कर्णे होमनिवेद्य पूर्वकुण्डे एता हुत्यष्टकं मूलमंत्रेण हुत्वा देवपादौ स्पृशेत् मूलमंत्रेण पूर्वा-
क्तसंख्यया याम्यकुण्डे हस्तेन दधि हुत्वा देवताभिर्वारुणकुण्डे क्षीरं हुत्वा हृदि स्पृशेत् सोम्यकुण्डे मध्वाहुता हुत्वा मूर्ध्नि स्पृशेत् वारु-
णकुण्डे मिश्रं घृतादि चतुष्टयं हुत्वा तेनैव पूर्णाहुतिं हुत्वा देवं सर्वांगं स्पृशेत् ततः कूर्मशिलां ब्रह्मशिलां पिण्डिकं वाहनानि परिवारकदे-
वाश्च वैदिकैर्नाम मंत्रैर्वीसंपूज्य मुख्यप्रतिमाया वामेऽधिवासयेत् तानि मधुगृतेनाभ्युज्य प्रक्षाल्य संपूज्य वस्त्रेणाच्छाद्य प्रधानप्रति-
मापिण्डिकायाः स्वमंत्रन्यासं कुर्यात् तत्र विष्णुश्चैतथाप्यस्तदा ओं यं टं बं पं मं फं लक्ष्म्ये नमः एतानि पंचाक्षराणि तृच्छिरः शिखाक-
वचनेत्रसंज्ञकानि हुं फडिति वचनसमुदाय इति पिण्डिकायां पंचागानिन्यस्य तत्त्वत्रयमूर्तिपांश्च पूर्ववदित्यसेत् तदा ॐ ह्रीं श्रीं ह्रीं ह्रीं पर-
ब्रह्मणः सर्वां चाराय नमः ॐ ह्रीं श्रीं ह्रीं ह्रीं दिव्यतेजोधारिण्यैस्तुभ्यो नमः इति मंत्राभ्यामधिवासयेत् इत्यधिवासनम् प्रासादोपि चेत्
तनुरतस्याध्यधिवासनं तत्र प्रासादाग्रे एका शीतिपदमंडलमक्षतैः कृत्वा तेषु पदेषु सप्तधान्यपुजान् कृत्वा जलपूर्णां नेकाशीति कुंभा-
नादृत्य तत्र नवनवकांकानां मध्ये मध्यमं कोष्ठं ज्ञात्वा तेषु कुंभान् मध्यपूर्वादिक्रमण्यस्य मध्यकुंभे शम्युदुंबराश्वत्थचंपकाशोकप-

लाशपूष्णन्यग्रोधकदंबाम्बिल्वार्जुनद्वयसंभवंपल्लवद्वादशकं सोमायवनस्पत्यंतर्गतायनमइतिनिक्षिपेत् ततःपद्मकरोचनादूर्वेक्षुर-
 दमपिज्जलश्वेतपीतसर्षपसितरक्तचंदनजातीकुसुमनंघ्रावत्तमितिदशकंपूर्वं यवव्रीहिलसुवर्णरत्नतसमुद्रगामिनीकुलमृत्तिका-
 भूम्यसंस्पृष्टगोमयमितिसप्तकमाग्रेये सहदेवाविष्णुक्राताभृगराजमहोषधीशमीशतावरीगुडूचीश्यामाकमित्यष्टकंयाम्ये कदली-
 पूगफलनारिकेलविल्वनारिंगमातुलिंगबदरामलकमितिफलाष्टकंनेत्रैर्ऋते मंत्रसाधितंपंचगव्यंवारुणे शस्युदुंबराश्वत्थन्यग्रोधपला-
 शकषायपंचकंवायव्ये शंखपुष्पीसहदेवीबलाशतावरीकुमारीगुडूचीवचाव्याघ्रीतिमूलाष्टकंसौम्ये वल्मीकादिसप्तमृत्तिकाई-
 शानकुंभेनिधाय हिरण्यवर्णामितिमध्यकुंभान भिमंन्यशेषान्गंधोदकेनपूरयित्वा मूलमंत्रेणाभिमंन्य सूत्रेणावेष्ट्यांतर्बहिरध-
 स्तादूर्ध्वंचप्रासादंपंचगव्येनसंप्रोक्ष्य मूर्धानंदिवद्वितिवल्मीकमृदाविलिप्य समुद्रज्येष्ठाइतीशानदिकुस्थेनमृत्तिकाकुंभेनस्नपयेत्
 यज्ञायज्ञेतिवायव्येनकषायकुंभेन पूयःपृथिव्यामितिवारुणेनपंचगव्यकुंभेन याःफलिनारितिरिनेत्रैर्ऋतेनफलकुंभेन हंसःशुचिष-
 दिति सौम्यस्थमूलकुंभेन विष्णोरराटितिपूर्वकुंभेन सोमराजानमितिवाह्निस्थकुंभेन विश्वतश्चक्षुरितियाम्यकुंभेन नमोस्तुसर्प-
 श्यइतिमध्यकुंभेन इदमापःप्रवहतेत्यष्टाभिःपूर्वादिक्रमेणप्रासादंसशिरस्य रंस्नपयेत् एकाशीतिकुंभासंभवेतुगंधोदकपूरितेनेके
 नकलशेन देव्यायकर्मणेशुंधध्वमिति संप्रोक्ष्य सूत्रेणावेष्ट्यस्नापयित्वा देवरूपंप्रासादंचिंतयित्वा पताकादिनाशाभयित्वा गंधादि
 नापूजयित्वा तस्याप्यध स्तादेवंसंचित्य मंत्रेणप्रासादमधिवासयेत् तद्यथा ओंहीसर्वदवमयाचिंत्यसर्वरत्नोज्ज्वल्यकृते यावच्चंद्र

अथसूर्यश्चतावदत्रस्थिरो भवेत्यधिवास्य पिंडिकावाहनपरिवारदेवतानांतत्तन्मंत्रैः प्रत्येकमष्टाविंशतिसंख्याकंहोमंतिलैः कृत्वा
 मूलमंत्रेण चर्वष्टोत्तरशतं हत्वा चतस्रो गाः विष्णुगायत्र्या दुग्ध्वाक्षरिणविष्णुगायत्र्या चरुं प्रपयित्वा देवाय निवेद्य द्वादशब्राह्मणान् भो
 जयित्वा विष्णुः प्रीयतामिति निवेदयेत् ततः आचार्याय धेनुर्दद्यात् रात्रौ जागरणं कुर्यात् इति प्रासादाधिवासनम् अत्र ज्येष्ठक
 निष्ठानां प्रतिमानां सप्तरात्रं पंचरात्रं त्रिरात्रमेक रात्रं सद्यो वा बल्यंतमधिवासयेत् इति पद्धतिकारः अत्र श्लोकाः अनेकादिननिर्वर्त्येत्य
 धिवासनकर्मणि होमानष्टौ सहस्राणि विदधीरनृथक्पृथक् तस्मिन्नेकाहनिर्वर्त्ये कुर्यादष्टोत्तरशतम् प्राग्वत्सूणाहुतिं दत्त्वा सकृ
 ज्जपंति हारपाः यद्वा प्रतिदिनं होममष्टोत्तरशतं शतं दैशिको मूर्तिपैः कुर्यात् प्राग्वत्कार्यं समाप्यते संध्यासूक्तिसृषुर्बलिमंत्रैर्दद्या-
 द्यथोदितैः आचार्यदक्षिणादेयाः कृत्वा गम्यन् स्वशक्तितः भोजनं च तथा न्येभ्यो देयं वित्तानुसारतः विनाधिवासनं यज्ञः कृतोऽपि न फ-
 लप्रद इति ततो गुरुर्बहिर्निर्गत्य प्रासादाभिमुखो भूत्वा देवसूयं ध्यायेत् पादौ पादशिलास्तस्य जपापादाध्वं मुच्यते गर्भश्चैवोदरं ज्ञेयं कटि-
 श्च कटिमेरवला स्तंभाश्च बाहवो ज्ञेया यं ताजिह्वा प्रकीर्तिता दीपः प्राणोऽथ विज्ञेयो त्यपानोऽजलनिर्गमः ब्रह्मस्थानं यदेतच्च तन्नाभिः परिकी-
 र्तिताः तस्य द्यपिंडिका ज्ञेया प्रतिमा पुरुषः स्मृतः पादचारस्त्वहंकारो ज्यांतिस्तच्चक्षुरेव च तदूर्ध्वं प्रकृतिस्तस्य प्रतिमा त्मा स्मृतो बुधेः नल-
 कुंभादधो हारंतस्य प्रजननं स्मृतं शुकनासा भवेन्नासा गवाक्षः कर्ण उच्यते कपोतपालिः स्कंधोऽथ ग्रीवा चामलसारकः कलशस्तु शिरो-
 ज्ञेयं मज्जाक्षिप्तं रसंहितं मेदश्चैव स्रग्धां विद्यात्पलोपोमांस उच्यते अस्थीनि च शिलास्तस्य स्नायुः कीलादयः स्मृताः चक्षुषीश्चिस्वरा

स्तस्य ध्वजाः केशाप्रकीर्तिताः एवं पुरुषरूपं तं ध्यात्वा च मनसा सक्थीः प्रासादं पूजयेत्पश्चादंधपुष्पादिभिः शक्यैः सूत्रेण वेष्टयेद्देवं वा सक्त
 त्परिकल्पयेत् प्रासादमेव मध्यमं वाहनं चाग्रमंडप इति ततः कुंडे वा स्ताप्यते इति मंत्रेणाष्टोत्तरशतं हुत्वा देवमंत्रेण च हुत्वा पूषा हुत्वं तं स
 र्वं कृत्वा दिग्बलिं दत्वा आत्मानं निवेद्य प्रणमेत् यत्र तु स्वयं भूदेवः प्रागेव वा प्रतिष्ठितः प्रासादश्चेन्नूतनस्तत्रापि तदुत्तरं मंडपं कृत्वा पूर्वघु-
 पुष्पाहवाचनं नादिश्याद्देवप्रतिष्ठोक्तं मंडपस्थापनं कृत्वा गवराणादिकं कुर्यात् तत्र गुरुर्वेद्यां तदेवतामंडलं कृत्वा वास्तुदेवतापूजनाभिप्राति-
 ष्ठागृहपूजाज्यभागोत्तरग्रहहोमशिरव्यादिवास्तुपीठदेवताः वास्तुदेवहोमिकाशीतिकलशस्थापनानि कृत्वा तैः प्रासादेक्षालयित्वा य-
 जमानमभिषिञ्च्य प्रासादमुत्सृजेदेतावानेव विधिः अथ मंडपादुत्तरतः पूर्वकल्पितैः शांतिकलशादिजलैः सपरिकरं यजमानमभिषिञ्च्य
 ततः आचार्यमूर्तिपद्मं प्रासादोत्सर्गं कुर्यात् तत्र मासपक्षाद्युल्लिख्य इमं शिलेष्टकादार्वादिनिर्मितं कलशं जग-
 ती प्राकरपरि वारगोपुरपरिवारदेवताल्यसंयुतं ततः देवताल्येककामः कुलद्वयानुग्रहायामुक्ते देवताप्रीत्यैः हमुत्सृजामीति कुशयवजलाभि-
 क्षित्वा देवं नत्वा ब्राह्मणान् प्रोजयेदिति ततः प्रातः आचार्यमूर्तिमूर्तिपतित्येकपालमंत्रेण प्रतिदेवतमष्टशतं मष्टाविंशति वा पूर्णा हुत्वं तं
 स्वकुंडे हुत्वा धिवासितां कूर्मशिलां ब्रह्मशिलां पिंडिकां च त्रितारमिति गृहीत्वा विघ्नाभावार्यं पुष्पादकधारया अरुमंत्रेण शतं तीर्थेन वा
 प्रासादमभ्युक्ष्य महाइंद्रोतिदुर्मेणाद्विद्व्यारूपपूतेन जलेन पुनः प्रोक्ष्य प्रासादस्य द्वारस्य मध्याद्येन यवार्धेन वंशानी सुत्तरां वाग्नि-
 त्यक्तानां दिसंस्कृतां कूर्मशिलां प्रणवेन पंचरत्नोपरि निधाय तच्छुभे सोवर्णं कूर्मद्वारसंमुखं निधाय तदुपरि रत्नानि निधाय बह्वि-

शङ्कर्युक्तांपंचचत्वारिंशद्भुतांवात्रसुशिलामधिवासितांनिदध्यात् ॐ नमोव्यापिनिस्थिरेअचलेध्रुवे ॐ श्रीलंस्वाहोतिमं
त्रेणयथाशक्तिसंपूज्यप्रार्थयेत् तमेवपरमाशक्तिस्त्वमेवासनधारिका शिवाज्ञयात्वयादेविस्थातव्यमिहसर्वदेति ततोवर्णाध्व
नेनमः षडाध्वनेनमः मंत्राध्वनेनमः सुवनाध्वनेनमः तत्त्वाध्वनेनमः सकलाध्वनेनमः इतिसकलमध्वानतदास्तुध्यायेत् ततः
पुण्याहवाचनंकृत्वा मूलमंत्रेणाष्टोत्तरशतंहुत्वा षट्त्रिंशत्संपंचचत्वारिंशत्सुवात्रसुशिलागतेषु प्रादक्षिण्येनसहस्राहस्तेनरत्न-
न्यासंकुर्यात् श्वभ्रराहितेब्रह्मशिलोपरिभोगेसश्वभ्रापिण्डिकंपूर्वपश्चिमाननेप्रासादेसौम्यप्रणालींदक्षिणोत्तराननेपूर्वप्रणालीध्रु-
वस्तुक्तेननिधायदेवपत्नीलिङ्गकेनमंत्रेणपिण्डिकामभिमंत्र्य तत्रविष्णोःस्थापनायंश्रींश्चते रुद्रस्वर्गोरीर्मिमाय सूर्यस्योषस्तत्रि-
त्रमित्यादिना ततआत्मतत्त्वायनमः आत्मतत्त्वाधिपत्यैक्रियाशक्त्येनमः विद्यातत्त्वाय विद्यातत्त्वाधिपत्यैज्ञानशक्त्येनमः शिवात-
त्त्वायनमः शिवातत्त्वाधिपत्यैइच्छाशक्त्येनमः इतितत्त्वन्यासः प्रतितत्त्वमूर्तिमूर्तिपतिलोकपालानुविन्यसेत् ततः आधारश-
क्त्येनमः इतिन्यस्यानंतासनादिवहितत्वांतपीठपूजांनिर्वर्त्य आसनशक्तिभ्योनमस्तुत्काभ्यन्य सर्वदेवमयीशानित्रैलाक्यास्त-
दकारिणि त्वांप्रतिष्ठाप्याम्यत्रमंदिरेविश्वनिर्मिते यावच्चंद्रश्चसूर्यश्चयावदेषावसंधरा तावत्तंदेवदेवेशिमदिरेऽस्मिन्स्थिराभवेतितां
प्रार्थ्य प्रणवश्चक्ष्मे वात्स्योऽशस्वरान् तेषांपरितोव्यंजनानिन्यस्य श्वभ्रांतःरत्नादीनुविन्यसेत् यथावात्स्यपरिधौयवव्रीहिनिष्ठा
वप्रियंगुतिलमापनीवारशालिसिन्धुार्थकाच्च वज्रमौक्तिकवैडूर्यशंखस्फटिकपुष्परागचंद्रकोतद्रनीलपद्मरागाच्च मनःशिलाहरिता

लाञ्छनश्यामाञ्जवकासीससौराष्ट्रीरोचनागैरिकपारद्वान् सोवर्णरोष्यताम् आयसत्रपुसीसकांस्यास्कूटतीक्ष्णलोहानि श्वेतरक्तचंद्र-
 नामरुअर्जुनोशीर वैष्णवीसहदेवीलक्ष्मणाचेति तत्रबीजानामभावेयवाच्च रत्नानामभावेकज्जं धातूनामभावेहरितालंताम्बाद्यभावेसुष-
 र्णं ओषधीनामभावेसहदेवीन्यसेदिति एवंन्यस्तानारत्नानादिवपालमन्त्रैरालंभनंकृत्या पृथ्वीमेरुकूर्मवाहनानिसौवर्णीनिहारोन्मुख-
 नि पारदंचतस्मिन्मध्यश्चमेनिधाय शुभ्युलरसेनरत्नादिकंस्थिराकृत्य मधुपायसेनश्वभ्रमनुलिप्य वस्त्रेणान्छाद्यकवचेनावगुच्छास्त्रमन्त्रे-
 णसंरक्ष्य गृह्यवैप्रतिष्ठेतिप्रासादमभिषिच्य इंद्रादिभ्याबलिंदत्वाचामेत् एवंपिंडिकांप्रतिष्ठाप्यप्रासादाद्बृहिरष्टादिदक्षस्थंडिलानिसंपा-
 द्यसंस्कृत्यतत्तत्स्थंडिलानामीशानभागेषुकलशान्मंत्रवद्विन्यस्याग्निंप्रणीय प्रतिस्थंडिलंपलाशसमिधामष्टांतरसहस्रमुष्टशतंवाभूलमं-
 त्रेणहुत्वाज्येनच नारायणायबिद्महेवास्तुदेवायधीमहि तन्नोविष्णुः प्रचोदयादितिमंत्रेणाष्टोत्तरशतमष्टाविंशत्यष्टौवाहुत्वान्चार्योऽष्टादिक-
 संस्थेभ्यः कुंभेभ्यः पात्रेतोयमादाय मूलमंत्रेणशतकृत्वोभिमंत्र्यप्रतिमासन्निधौगत्वा सर्वतीर्थमयमिदंजलमितिध्यायन्तदेवसूयमभिषिच्येत्
 नरसिंहेनहुंफडंतेनदेवस्यदिग्बन्धनंकृत्वाभूर्तिपैः सहदेवंप्रार्थयेत् प्रबुध्यस्वमहाभागदेवदेवजगत्पते मेघश्यामरादापाणे प्रबुद्धकमलेक्ष-
 ण प्रबुद्धधरानंतवास्तुदेवनमोस्तुतेइति जलक्षीरकुशाग्रतिलतंदुलयवसिन्धुार्थकपुष्पाणिशंखेकृत्वा शंखमुद्ग्रादेवायार्घ्यंदत्वा उत्ति-
 ष्ठन्नक्षत्राणस्पत इत्युत्थाप्यरथमुपवेश्य देवस्यपुरतोयुरुः पृष्ठतोयजमानः पार्श्वतोभूर्तिपाएवंपरिभ्रम्य रथादवतायंप्रासादद्वारसन्मुखंलि-
 ङ्गंकृत्वाऽर्घ्यंदत्वाप्रासादंप्रवेशयेदिति ततःसयजमानोदेशिकोदेवंपिंडिकायांस्थापयेत् तद्यथा सुलभेईश्वरभावयन् श्वभ्रन्यासद्रव्यसहि-

तस्यैवर्णपद्मं श्वभने निधाय प्रधानपुरुषो यावदावच्छेदं दिवा करौ तावत्त्वमनया शक्त्या युक्तेनैव स्थिरो भवेत्पुत्का ध्रुवाद्योर्ध्वं वा पृथिवीति म-
न्त्रं पठित्वा च वयं वाह्वो उत्तराश्रितमीशानाश्रितं वा देवं पिडिकाश्वभने निधाय स्थिरो भवशाश्वतो भवेत्पुत्का पिडिका भिंगांतरालं बालुकासी-
सकादिभिर्दृष्टं पूरयित्वा पुनर्न चालयेत् ततो विश्वतश्चक्षुरित्युत्का देवमूर्तिं हस्तं निधाय परं देवं ध्यात्वा रुद्रसूक्तं रैवतसामनीजत्वा प्राति-
विक्रम्यन्त्रान्जपेत् तत्र विष्णोः अतसीपुष्पसकाशांशं रवचक्रगदाभरं संस्थापयामि देवं शं देवो मूलाज्जादनं रुद्रस्य अक्षं च दशाबाहुं च चंद्रा-
र्द्धकृतशंखवरम् गणेशं वृषभस्थं च स्थापयामि त्रिलोचनम् अथ ब्रह्मणः ऋषिभिः संस्तुतं देवं चतुर्वक्त्रं जयधरम् पितामहं महाप्राज्ञं स्थाप-
याम्यंबुजोद्भवम् सूर्यस्य सहस्रकिरणं शांतमप्सरोगणसेवितम् पद्महस्तं महाबाहुं स्थापयामि दिवाकरम् ततो देवस्य हृदयं स्पृशन्
जपेच्च तद्यथा विष्णोः पुरुषसूक्तं रुद्रस्य रुद्रं ब्रह्मणो ब्राह्मं रवेः सौरम् अन्येषां तत्तत्प्रकाशकां च मंत्रां च जपित्वा प्रणयं व्याहृतिं शि-
रः सहिर्वांगपत्रां प्राणसूक्तं च जपित्वा सोमं चिध्यं कुर्यात् नमस्तैस्त्यक्तसंगाय संतोष परमात्मने ज्ञानविज्ञानरूपाय ब्रह्मते जोनुशालिने गुणाति-
क्रांतवे गायपुरुषाय महात्मने अव्यक्ताय पुराणाय विष्णोः सन्निहितो भव भगवन् देवदेवेश त्वं पिता सर्वदेहिनां त्वया व्याप्तमिदं सर्वं जगत्स्था-
वुरजंगमम् त्वमिन्द्रः वावकश्चैव यमो भिर्ऋतिरेव च वरुणो मारुतः सोमो ईशान प्रभुरव्ययः येन रूपेण भगवान् व्याप्तं च भुवनत्रयम् तेन रूपेण
देवेश अर्चो याः सन्निधौ भव सर्वमंत्रादि देवेश लोकांनुग्रहकम्यया अत्रार्चायां महादेव भव सन्निहितः सदा सूर्या चंद्रमसो यावदावति-
ष्ठति मेदिनी तावत्त्वया भगवन् देवेश स्थातव्यं स्वेच्छया प्रभा इति अथ स्थापितस्य परिवारदेवताः नदिमहाकालवृषभशृगिरिदिस्कंदो मावि-

नायकविष्णुब्रह्मजयंतेद्वाग्नीयमभिर्ऋतिवरुणवायुसोमेशानाप्सरोगणगंधर्वगुह्यकविद्याधरादीन् रुद्रस्य ब्रह्मणोविष्णवादयः
 परिवारदेवताः विष्णोर्ब्रह्मादयः एवं बंदि विनायकादीनांमपिपरिकल्पनं ततः कुंडेष्वंगहोमः ततः पूर्वकुंडे तदयमंत्रेणाज्याहुतिर्वि
 शतिकंदक्षिणकुंडेशिरोमंत्रेण पश्चिमेशिखामंत्रेण उत्तरेकक्चमंत्रेण आचार्यकुंडेनेत्रमंत्रेण पुनः पूर्वकुंडे अस्त्रमंत्रेण ततः आ
 युधमंत्रेर्हुत्वाप्रार्थयेत् तद्यथा लोकानुग्रहहेतुर्थं स्थिरीभवसूरवासने सान्निध्यं हि महादेवप्रत्यहं प्रवर्त्तय माघृत्यूजाविरा
 मोऽग्निर्नयजमानः समृद्ध्यताम् संपादयसताराष्ट्रं सर्वोपद्रववर्जितम् क्षेमेण वृद्धिमत्तुल्यं करवमक्षयमश्नुताम् इति संप्रोष्य विधि
 नादेवं सांगं समर्चयेदिति ततो बहिरिन्द्रादीस्तत्तन्मंत्रैः स्थापयेत् विष्णुश्चेत्तु प्रचंडजयविजयान् शिवश्चेन्नदिमहाकालभृंगि-
 गणेशान् सूर्यश्चेत्तु पिंगलमाठशरुणान् अथशिवस्य बाहनादिपूजयेत् यस्य सिंहारथेयुक्ताव्याघ्रीभूतास्तथोरगाः ऋषयो-
 लोकपालाश्च सोमो विष्णुः पितामहः नागायक्षाः सगंधर्वा ये च दिव्या नभश्चराः तमहं न्यक्षमो शानं शिवं रुद्रमुमापतिम् आवाह-
 यामिसगणं सपत्नीकं वृषध्वजम् आगच्छ भगवन् रुद्रास्तु ग्रहाय शिवो भव शाश्वतो भव पूजां मे गृहाण त्वं नमोऽस्तुते ॐ स्वागतमस्तु-
 स्वागतमनुस्वागतं भगवते नमो नमः सोमाय सगणाय सपरिवाराय प्रतिगृणह्यतु ॐ भगवन् मंत्रपूतमिदमर्घ्यं पाद्यमाचमनीयमा-
 चमनीयमासनब्रह्मणाभिहितं नमो नमः स्वाहेति आगच्छ भगवन् नित्यादिकामंत्रा ऊहेन सोमाय पदवर्जिताः सर्वसाधारणा एवं संपूज्य
 दधिदुग्धघृतमधुशर्करारव्यैः समंत्रैर्मध्ये सगंधजलयुतैः स्थापयेत् ततो विराट् सहस्रशीर्षी अभित्वा श्वरनोऽपुरुष एवेदं नत्वा वा

इतिचतुःकृतानपेत् प्रतिसपर्या चजलेनदेवस्यपादौनाभिवक्षः शिरश्चस्पृशेत् ततोऽङ्गुलिमंत्रैः प्रार्थयित्वा भगवन्देवदेवेश धर्मकार्थ
मोक्षद विद्याविद्येश्वरैरुद्देर्गणेशैर्लोकपालकैः देवदानवगंधर्वैर्यक्षैश्चसहकिन्नरैः अस्मिन्लिङ्गे महादेव सर्वदावसवे प्रभा पुंसाम-
नुग्रहायैष्टिव्यास्वेच्छया प्रभा परावरेणभावेनस्थातव्यं सर्वदात्वया सर्वविघ्नहरः पुंसां सर्वदुःखहरः सदा सर्वदायजमानस्य दु-
च्छासंपत्करो भव नमस्ते सर्वधर्माय संतोषविजितात्मने ज्ञानविज्ञानतृप्ताय ब्रह्मतेजोभिः शालिने नमस्तेश्वरदेहाय पुरुषाय महात्मने
स्थापकानां मूर्तिपानां शिल्पिनां च विभो सदा ग्रामदेशानृपाणां च शांतिर्भवतु सर्वदा पूजकाराधकानां च भक्त्यनामक्तवल सर्वेषां च
जगन्नाथ रक्षा सिद्धिप्रदो भव चंद्रार्कवनिपर्यंतं लिङ्गेऽस्मिन् परमेश्वर स्थातव्यं सुभयासाधं सर्वलोकानुकंपया यावच्चंद्रश्चसूर्यश्च-
यावत्तिष्ठति मेदिनी तावत्त्वयाऽब्रह्मदेवेश स्थातव्यं स्वेच्छया विभो इति ततः पुरुषसूक्तेन विष्णुष्टोत्रेण उपचारैः संपूज्य पुष्पाणामंत्रैर-
न्यैर्वास्तुत्वा नमेत् पुनः प्रार्थयेच्च ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि यावद्विधिरनुष्ठितः स सर्वस्वत्पसादेन संग्रामो भवतुान्ममेति शिवस्यापि ज्ञान-
तोऽज्ञानतो वापि भगवन्त्यक्तुतं मया तत्सर्वं पूर्णमेवास्तु त्वत्पसादादयो सृजेति अथ कर्तृनामयुतं देवनामकुर्यात् सर्वदा व्यवहारार्थं तच्च वि-
ष्णोरमुकस्वामी अमुकनारायण इति वा शिवस्य अमुकेश्वरः रवेरमुकादित्यः देव्या अमुकेश्वरी गणपतेरमुकविनायक इति अथ न-
गित्तिके दोषे प्रायश्चित्तम् तत्र स्थाप्यमानदेवाचीं लिङ्गं वा चायां यादिशमुपाश्रयेत्तत्तद्दिगीशमंत्रेणाष्टोत्तरशतसरव्ययाशमी पञ्चाशान्यत-
मसमिदोमंतिलहोमं कृत्वा पूर्णाहुत्यं न कुर्यात् दिगीशमंत्रास्तत्रातारमिंद्रमित्यादयः प्रसिद्धाः अत्राचार्यदक्षिणाश्चक्रमेण गजो-

सेषोमहिषोऽजः शक्तिर्मुक्ताफलं वरुणयुग्मं धेनुर्द्वयमद्वयं इत्यादिकास्तदभावेऽसर्ववर्णप्रतिकृतयः राजतोवाहृषभइति ततः स्थाप्यमानेदेवे-
 शान्दोत्थानेश्वभ्रातस्फुटितेवाशात्यथमूलमंत्रेणाष्टोत्तरशतं हुत्वा प्रतिष्ठाहोमं कुर्यात् शिवायस्थिराश्वस्वाहा शिवायाप्रमेयाभ-
 वः शिवायविवोधोभवः शिवायनित्योभवः शिवायसर्वगोभवः शिवायअधिनाशोभवः शिवायकृषोभवस्वाहेति अथसर्वशांत्यर्थ-
 मयोरमंत्रेणाष्टोत्तरशतं स्विष्टकृदंतं हुत्वा सर्वप्रायश्चित्तंच हुत्वा पूर्णाहुतिं हुत्वा इशानेबलिंदत्वाचामेत् शोभमानासनेयजमानसु
 पवेश्यऽथर्वणसास्नांमंत्रान्तरेष्वाभिविचेत् अथाचार्यपूजनं तच्चयजमानाचार्यमासनेऽपविश्यसत्कृत्यग्रामगोसहस्रमर्थं तदर्थं वा
 गोशतमर्थं वाहृषभैकादशकंपंचकं सालंकृतं यथाशक्तिसंनिधायदेशकालोसंकीर्त्य देवप्रतिष्ठासित्थ्यर्थमिमांदक्षिणांतुभ्यमहमा-
 चार्यायसंप्रददे नममेत्फत्कातद्वस्तेगोपुच्छादिसतिलकुशपवतुलसीसहितं जलं क्षिपेत् विज्ञापयेच्च भगवन्सर्वधर्मज्ञशिवशा-
 स्त्रपरायण सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञशिवशास्त्रविशारद अनादिजन्मसंतानेत्यप्रमेयेभवार्षावे अद्यमेत्कृतमंजन्म अद्यमेत्सफलं धनम्
 अद्यमेत्जननोच्छिन्निरद्यमेत्परमंपदम् मोक्षितोऽहंत्वायानाथदुश्छेद्याद्वयबंधनात् ईशनातस्त्वया यस्मादप्रमेयाद्ववार्षावात् मुक्तो
 हंमर्त्यसंसाराल्पयन्नोऽहंतवांतिकम् ज्ञानतोऽज्ञानतोवापि यन्न्यूनं यत्कृतं मया तत्सर्वं पूर्णमेवास्तत्त्वसादात्समस्त्वमेइति गुरु-
 रपि समस्तजगदुत्पत्तिस्थितिसंहारकारकः शिवः शिवः सानुचरः सर्वदा सर्वकामदः द्रव्यहीनंतुयत्किंचिद्विहिहीनंतुयद्ववेत्
 तत्सर्वं पूर्णमेवास्तत्प्रसादात्कारणस्य तु स्थापकस्य मूर्तिपानां शिल्पिनां वर्णिनां तथा सराष्ट्रपार्थिवानां च शांतिर्भवतु सर्वदा श्रुत्य-

पुत्रकलत्रैश्च स्वमित्रबलवाहनैः कारणस्य प्रसादेन सर्वलोकेश्वरो भवेत्युत्कायजमानाया शिवंदद्यात् ततः स्थापकमूर्तिपजपिनः
 ऋत्विक्स्थपतिर्देवज्ञानुसंपूज्य तैम्यः शक्तितोदक्षिणांदद्यात् अधिवासनसद्यो बहुकालसाध्यवा तत्र सद्यः पक्षे वक्ष्यमाणमथ कुंकुमा
 दिसर्वद्रव्यैस्तद्दिन एव देवं लेपयेत् अन्येतु प्रथमेऽह नि कुंकुमेन देवं लेपयित्वा पूजयेत् द्वितीयदिने हरिद्रासिद्धार्थकचूर्णेन एव तृती
 यदिने पिष्टसितचंदनयवचूर्णेन चतुर्थदिने मनःशिलाप्रियंगुचूर्णेन सर्वलेपनेद्रव्येषु कपिलाष्टमिश्रणं ज्ञेयम् प्रतिमानं लेपत्रय
 दिनत्रये क्रमेण कृत्वा शेषलेपांश्चतुर्थदिने युगपत्कृत्वा त्रिसंध्यां बलिदानं च निर्वर्त्य प्रतिकुंडे हवनं संपादयेत् शांतिहोमं च ऋत्विजः कु
 रुरित्यनेकदिननिर्वर्त्य अधिवासने ज्ञेयम् शिवस्य तु यदा प्रतिष्ठोत्तरकालं सप्तदिनेषु मधुकुंकुमादिलेपाः क्रियन्ते तदा अष्टमदिने स्म
 पनार्चनादिर्महानुत्सवो विधेय इति सर्वदेवप्रतिष्ठापनविधिः अथ चतुर्थीकर्म तच्चतुर्थीदिने द्वितीयदिने वा कुर्यात् तत्र भागवदेवाचार्यो मु
 निपयजमानद्वारपात्तादिभिः सह मण्डपं पश्चिमद्वारेण प्रविश्य तत्र महर्त्तमानसंभारादिकमुपकल्प्य वेद्याः प्रादक्षिण्येन कुंडे स्थापित दै
 वत्यं च रुद्रमपयित्वा पंचब्रह्मभिरंगसहितैः सह स्नाहुतिहोमं कुर्यात् ब्रह्ममंत्रायथा ईशानः सर्वविद्यानां तत्पुरुषाय विद्महे अ
 धोरभ्यो यधोरभ्यो ब्रामदेवाय नमोज्येष्ठाय नमो सद्योजातं प्रपद्यामीति प्राणुक्ता अंगमंत्रा अपि अग्न्यः संभूतः वेदाह प्रजापतिः
 यो देवेभ्य ऋचं ब्राह्ममिति ततः ऋत्विजो यत्नेन तिलैर्वास्वकुंडेशतं हुत्वा गौरीर्ममायेति मंत्रेण जुहुयुरिति शिवस्य चतुर्थीकर्म एवम
 न्यदेवविषयेऽपि पूर्ववत्स्थापितदैवत्यं च रुद्रमपयित्वा स्वमंत्रैः पत्नीमंत्रैश्च सह रुद्रहोमं कुर्यात् ऋत्विजोऽपि यत्नेन शतं शतं प्रति कुंडे हु-

त्वा पूर्णाहुतिं जुहुयुः गुरुश्च शालितो येन मूर्तिं सित्त्वा निर्माल्यमपसार्य पुनः पूजयित्वा एकाशीति पदान् पूर्ववत्संस्थाप्य स्थापयेदिति
 यद्वा पुराणां तरोक्तप्रकारेण पूजयेत् तत्र दध्यक्षतकुशाग्रक्षीरदूर्वा मधुयवसिन्धुार्थकपुष्पफलतोयान्वितमर्घ्यपात्रमासाद्य कलशाष्टसह-
 स्रमष्टशतमष्टोच्चतुरोवाकलशान् सौवर्णान् राजतान् ताम्रान् रीतिकमयान् मृन्मयान् चोपकल्प्य तेषु शानो देवीरापोहिष्ठेति मंत्रैरुत्थतंती यज-
 तं प्रक्षिप्य मृद्गोमयक्षीरदधिमधुघृतशर्करोषधिपुष्पफलकुशरत्नगंधयन्त्रगव्यादिकं प्रक्षिप्य ततः समुद्रं बः प्रहिणोमीति मंत्रेण देवाया-
 र्घ्यं समर्प्य स्थापयेत् तद्यथा पंचनद्य इति पंचगव्येन दधिकाव्या इति दध्ना आप्यायस्वेति क्षीरेण तेजोसीति घृतेन मधुवानेति मधुना
 देवस्य त्वासरस्य त्वैषैषज्येनेति पुष्पोदकेन परिवाजपतिरिति रत्नोदकेन देवस्य त्वेति कुशोदकेन अग्न आयाहीति फलोदकेन समुद्रज्येष्ठा
 इति पूर्वकल्पितशीतजलेन वासोः पवित्रमसीति सहस्रधाराकुंभेन ततः वृष्णीं स्नपनम् ततः अंधस्थाधोवो इति पंचवर्णसूत्रेण नीराज्य
 बलिं हरेत् मुंचतु माशब्ध्यादिति कौतुकं विमुच्य रुगंधवस्त्रेण पंचनद्य इति देवं परिमार्ष्टि मंदाकिन्या स्तयद्गारि सर्वपापहरं शम्भम्
 तदिदं कल्पितं देवसम्यगाचम्य तां त्वयेति आचमनीयं निवेदयेत् देवसूक्तसमायुक्ते सर्वयज्ञसमन्विते सर्ववर्णप्रदं देववाससी प्रतिगृ-
 त्यताम् इति वस्त्रयुग्मं निवेदयेत् शरीरं तेन जानामि च्छेष्टानैव च्छेष्टानैव च मयानि वेदितं मर्त्यं चाचंदनं प्रतिगृह्यतामिति कुंकुमकर्पूरसुक्त-
 चंदनचर्चितम् मणिसुक्ताप्रवालाद्यैः स्वर्णपुष्पैर्मया कृता पूजा तु देवदेवेश प्रसादाद्भवतस्तवेति पुष्पं निवेदयेत् वनस्पत्योरसेति धूपं निवे-
 दयेत् त्वंचंद्रस्त्वं रविर्बिष्णुस्त्वं रत्नानि हुताशनः तमेव सर्वज्योतीषि दीपो यं प्रतिगृह्यताम् इति दीपमंत्रः अशीत्या चत्वारिंशतावादीपे-

रारात्तिकं अन्नचतुर्विधमिति नैवेद्यं संभूषायेति भूषणानि दत्त्वा पूर्वकृतं होमं निवेद्य प्रार्थयेत् यन्मया भक्तियोगेन पत्रं पुष्पं फलं जलम्
 आवेदिनं च नैवेद्यं तद्गुहाणां लुक्पया मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर यत्पूजितं मया देवपरिपूर्णं तदस्तमे इति ततः पुनरष्टोत्तरसं
 हस्रं मूलमंत्रेण हुत्वा गानां दशांशं पूणा हुत्वंतं कृत्वा स्वस्तिवाचनं कारयित्वा इन्द्रादिभ्यो बलिं दत्त्वा च भ्यशेषं समापयेदिति चतुर्थं कि-
 मिति धिः अथ शैवे चंडपूजा चतुर्थं किमिति नोदिनांतरे वा अमुकलिंगं प्रतिष्ठांगतया चंडं प्रतिष्ठां करिष्ये इति संकल्प्य प्रासादाद्बहिर्ग-
 मं गृहार्थं सूत्रान्तराले ईशान्या चंडं स्थापयेत् पीठादौ चंडमूर्तिसंस्थाप्य पूजयेत् तत्र ध्यानं रुद्रायैः प्रभव चंडं कज्जलासंभयानकम्
 शूलदंडधरं रौद्रं चतुर्वक्त्रं चतुर्भुजं सुरवोद्गीर्णमहाज्वालं रक्तहादं शलोचनम् जयमुकुटं रवंडं तुमंडितं फणिकंकणम् व्यालपक्ष्मपवी-
 तं च माक्षसूत्रकमंडलुं श्वेतपद्मासनासीनं भक्तिग्रहार्तिनाशनमित्येवं ध्यात्वा ओं चंडासनाय नमः ओं चंडमूर्तये नमः ओं धुनिचं-
 डेश्वराय स्वाहेति मंत्रेणावाह्य ओं चंडं हृदयाय हुं फट् नमः ओं चंडं शिरसे हुं फट् नमः ओं चंडं शिरसायै हुं फट् नमः ओं चंडं कवचाय
 हुं फट् नमः ओं चंडं अस्त्राय हुं फट् करयोरस्त्रं ओं चंडं संधाजाताय हुं फट् ओं चंडं वामदेवाय हुं फट् ओं चंडं अघोराय हुं फट् ओं चंडं तत्पुरुषाय
 हुं फट् ओं चंडं ईशानाय हुं फट् इति न्यासं कृत्वा षोडशोपचारैः पूजयेत् यावत्तिष्ठति लोकेऽस्मिन् देवदेवो महेश्वरः तावत्कालं त्वया-
 देवस्थानं व्याश्रितोऽस्मिन्निधोऽस्मिन् ततोऽहं बलिं कृत्वा भूतानि विज्ञापयेत् यथा यावत्कालं महादेवोऽस्मिन्माश्रित्य तिष्ठति तावत्कालं त्वया-
 क्षार्थं भूयंतिष्ठत सर्वदेति ततो गुरुः कर्मशेषं संपाद्य भद्रासने यजमानमुपवेश्याभिषिञ्चेत् तत्र देवस्य त्वेति शानो देवीः अथर्वणसाप-

सूरास्त्रित्यादयो मंत्राः यजमानो महाजलाशये अवभृथस्नानं कृत्वा मंडपमागत्य गुर्वादीन्संपूज्य हिरण्यगर्भेति दक्षिणां दत्त्वा सोप
स्करां पयस्विनीं गां च दद्यात् गुरुश्च समस्तजगदुत्पत्तिस्थित्यनुग्रहकारकः शिवः सानुचरः स्ताहः सर्वदा सर्वकामद इति मंत्रेणाशिषोद
द्यात् यथाशक्त्या ब्राह्मणभोजनम् क्वचिच्चंडो नास्तीति त्रिविक्रमः ब्राह्मणलिंगे च लोहे च मिद्धलोहे स्वयं भुवि प्रतिमासु च सर्वास्तन-
चंडो धिक्कृतो भवेदिति इति चंडपूजा अथ चलप्रतिष्ठा बोधायनाद्युक्ता तत्र शक्वो देशे मंडपं तदन्तः प्रतीच्या मुदीच्या मीशान्या वा कुंडं त-
दुत्तरतः स्नानोपकरणानि नैऋते वा सक्तमंडलं मध्ये वेद्यां सर्वतो भद्रमंडलं तदुत्तरे स्वस्तिकोपरिशय्यास्थानं च कृत्वा पूर्वदिने या प्रतिष्ठादि-
ने वा गणपतिपूजा पुण्याहवाचनं कृत्वा मातृकापूजनाभ्युदयिकश्राद्धानि कृत्वा गुरुमष्टौ चतुरो वान्कलिनश्च दत्त्वा पूजयेत् ततो गुरुः मं-
डपप्रतिष्ठामग्निस्थापनं कृत्वा स्थाप्य देवत्यै नैवारं च रुद्रपयित्वा ज्यभागांते पलाशसमिद्धिः प्रत्येकमष्टसहस्रमष्टशतं वा प्रतिदिवसं लोक-
पालमंत्रैर्व्याहृतिभिर्विजुहुयात् तावत्संख्याकमाज्यहोमं च कृत्वा स्थाप्य देवताकर्मत्रेण समितिलाज्यानां प्रतिद्रव्यं दशाहूतीः स्वष्टकृतं च
हुत्वा अष्टसहस्रमष्टशतं वा स्थाप्य देवतामंत्रेण जपेत् अथ यजमानो गुरवं वरं दद्यात् ततो गुरुदेवं पंचगव्यैः पंचामृतैश्च पृथक् तत्तन्मंत्रैः
शंन्नो देवीति संस्मावकलशेन संस्नाप्य श्रीरवंडिना धैरनुलिप्योष्णोदेकेन प्रक्षाल्य पुनः चतुर्भिः कलशैः समुद्रज्यैश्चादित्यादिभिः पृथक् मंत्रैः
चतुर्भिः क्रमेणाभिषिंच्य भद्रपाठे निवेश्याष्टौ कलशान् तोयपूर्णान् पूर्वादि क्रमेण संस्थाप्य सप्तमूढः पञ्चवान् कुशान् शाल्युदकं प्र-
स्ववणोदकं यवान् पुष्पाणि फलानि च क्रमेण निक्षिप्य स्थापनक्रमेण कुंभैः स्नापयेत् तत्र मंत्राः आपो हि षेति तिसृभिः हिरण्यवर्णाः

शुचय इति चतुष्टयं पावमानः सुवर्जन इत्यनुवाकेन संस्नाप्या हतं वामसी परिधाय्योपवीतं दत्वा गंधपुष्पधूपदीपैः संपूज्य हिरण्यगर्भं इ-
 ति अष्टभिः पेशैरष्टभिर्दीपैर्नीराज्य हिरण्यशालाकांगृहीत्वा चित्रं देवानामित्यर्थेन देवेनेत्रे उन्मील्यांजितित्वामध्वर इति अंजनेनांजयि-
 त्वा पुनर्मधुघृतशर्कराभिर्देवस्य त्वेति जपेत् मंत्रांते अनज्मातिवाक्यशेषः ततो भक्ष्यभोज्यादर्शादिदर्शयेत् तदा ग्रैकोपिनतिष्ठेत्
 ततो दर्शेष्यासीनो दर्शान्धारयमाणः पुरुषसूक्तेन स्तुत्वा वंशपात्रे पंचवर्णां नितमन्त्रं प्रक्षिप्य देवनीराज्यभूतोधिपतये दीपशूलपरा-
 योमापतये सर्वविद्याधिपतये रुद्राय नमः शिवमगार्हितं कर्मास्तु स्याद्देवलिंदत्वान्नामेत् ततो मंडलदेवतागंधादिना संपूज्य स्थाप्य देवं
 तत्तल्लिंगमंत्रैरावात्य कर्णिकायां प्रतिष्ठाप्य गंधाद्यैः संपूज्य कुण्डे मंडलदेवतामंत्रैर्दशदर्शितिलाहुतीहुत्वा शय्यायां देवमारोप्य पुरुषसू-
 क्तोत्तरनारायणाभ्यां ब्राह्मणैः सहोपतिष्ठेत् ततो देवे पुरुषात्मने नमः प्राणात्मन इति शरीरे व्यापकं न्यसेत् प्रकृतितत्त्वाय नमो हृदि
 रसनत्त्वाय नमो बस्तौ गधतत्त्वाय पादयोः श्रोत्रतत्त्वाय कर्णयोः त्वकृतत्वाय सर्वशरीरे चक्षुस्तत्त्वाय चक्षुषोः जिह्वातत्त्वाय जिह्वायां घ्रा-
 णतत्त्वाय घ्राणे वाक्कृतत्वाय वाचि पाणितत्त्वाय पाणयोः पादतत्त्वाय पादयोः पायुतत्त्वाय पायौ उपस्थतत्त्वाय उपस्थे पृथ्वीतत्त्वाय पादयोः
 अपृतत्त्वाय बस्तौ तेजस्तत्त्वाय हृदि वायुतत्त्वाय घ्राणे आकाशतत्त्वाय शिरसि रजस्तत्त्वाय तमस्तत्त्वाय सत्वतत्त्वाय देहतत्त्वायेति देहे त-
 तोपि पुरुषसूक्तन्यासं कृत्वा संपूज्याधिवासयेत् ततो मंडलशय्ययोर्मध्ये न गंतव्यम् मंडलदेवतानामुपहारनिवेदनं तत्र सर्वान् ब्रह्मणे
 घृतान्नं सोदकं इंद्राय आज्यान्नमग्नये माषान्नं यमाय कृष्णाव्रीत्यन्नं सपृतं निर्ऋतये नवनीतोदनं वरुणाय पयोदनं वायवे प्रैयंगवं सोमा

य गावेधुकमीशानाय पायसंवासर्वेभ्यः ततः शय्याप्रवेशेनैवारं चरुं स्थापयित्वा तेन दिग्बलिंदत्तानि शानयेदित्यधिवासनं प्रातररुणो
 दये देवमुत्थाप्य मूलमंत्रेणोपस्थाय घृतं न चरुं श्रपयित्वा अभियार्थं मूलमंत्रेणाष्टोत्तरसहस्रमष्टशतं वाहुत्वा अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा
 धन्वंतरये स्वाहा कुर्वे स्वाहा अनुमत्यै प्रजापतये परमेष्ठिने ब्रह्मणे अग्नये सोमाय अग्नये न्नादाय अग्नये न्नपतये प्रजापतये विश्वेभ्यो दे
 वेभ्यः सर्वेभ्यो नूतेभ्यः भूभुवः स्वः अग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति जुहुयुः ततो यजमानो गुरवे वरं दद्यात् ततः उदिते सूर्ये गुरुर्वेद्यामेवं देवमभि
 मुरवं कृत्वा स्त्रपुष्पमूलफलोपध्यादिदर्शयित्वा ताम्रपात्रे शान्तिं जलमादाय मूलमंत्रेण शतवारमभिमन्त्र्य देवशिरसि अभिषिञ्चोतिष्ठ ब्र
 ह्मणस्पते इत्युत्थाप्य विश्वतश्चक्षुरित्युपस्थाय देवस्य पुरस्तान् ओं ब्रह्मविष्णुरुद्रेभ्यो नमः दिक्पालेभ्यो नमः वसुभ्यो नमः रुद्रेभ्यो
 आदित्येभ्यो नमः अश्विभ्यो नमः मरुद्भ्यो नमः कुबेराय नमः गंगादिमहानदीभ्यो नमः अग्नीषोमाभ्यो नमः द्यावापृथिवीभ्यो नमः इन्द्राग्निभ्यो नमः धन्वंतरये
 सर्वेभ्यो नमः विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ब्रह्मणे नम इति जपित्वा देवस्य पुरतो यजमानमभिषिञ्च्य देवमंत्रं जप्त्वा ध्रुवसूक्तेन तल्लिंगमंत्रेण पुरुषसूक्तेन
 गायत्र्या न्यास्यतिभिर्देवं प्रतिष्ठाप्य प्रतिमायां निजवाहनायुधपरिवारादिकथ्यात्वा पुनः पूजयित्वा मुद्रां प्रदक्ष्य मूलमंत्रमष्टोत्तरशानं जप्त्वा
 स्तुतवान् त्वाचम्य स्विष्टकृदाद्युत्तरांगानि समाप्येत् ततो यजमानो दक्षिणां दद्याद्दिग्भ्यो जपेद्यथाशक्ति इति च लार्चाप्रतिष्ठा अ
 श्वजोर्णे द्विप्रविधिः अग्निपुराणे जीर्णोदिनां च लिंगानां सुहृद्विधिमाचक्षते लक्ष्मोद्भिन्नं च भग्नं च स्थूलं वज्रहतं तथा संपुटं स्फुटितं व्यंग्यं
 लिंगमित्येवमादिकम् वदेदिति दुष्टलिंगानां त्याज्यत्वम् लक्ष्मोद्भिन्नं बाणादिक्रमेण तद्विधिना स्थापितं तद्वक्ष्येणरहितम् भग्नमनेकशकली

पूतं स्थूलपिंडिकानुरूपम् वज्रहतं विद्युद्धतं संपुटं न्युजं स्फुटितमेकदेशे भग्नं व्यंगं पिंडिकाप्रपात्वारहितं आदिपदेन चांडालस्यः
ष्टादीनां ग्रहणं पिंडीवृषयोर्दृष्टत्वेतयोरेव त्यागो न लिंगस्य चालितं चलितं निम्नमत्यर्थं विषमस्थितं दिङ्मूर्तपतितं लिंगं मध्यस्थं पति
तंतथा एवंविधं च संस्थाप्य निर्व्रणं च भवेद्यदि नदीयेन प्रवाहेण तदपाक्रियते यदि ततो न्यत्रापि संस्थाप्य विधिदृष्टेन कर्मणेति निम्नं सा
मंतभूभागान्निम्नायां भुवि व्यवस्थितं विषमस्थितं यत्र पूजादिकर्तुं न शक्यते तस्मिन् देशे व्यवस्थितं दिङ्मूर्तं विशेषविध्यभावेऽपि उदगतिरि-
क्तदिकृ प्रणालीकं पतितं गर्तादौ मध्यस्थं संपूर्णपिंडिकाश्च भ्रंतगतं प्रासादमध्यभागे स्थितमित्यपिकेचित् एवंविधमित्यन्ये लक्ष्योद्दिष्ट
भग्नस्फुटितविद्युत्प्रतातिरिक्तानां ग्रहणम् तेनैजघन्यो निर्व्रणशब्दोऽपि लक्ष्योद्दिष्टताद्यतिरिक्तानामेवोपलक्षकः पीठञ्च चालितं लिंगं निर्दे-
षंतु भवेद्यदि ततोऽपि स्थापयेत्तत्र जपे ह्यक्षमयोरकम् त्यजेत्सर्वोचितं लिंगं श्वपचाद्यैश्च सेवितम् लिंगांतरं प्रतिष्ठाप्य विशहृदिमधिगच्छति
इति सिद्धांतशंखरोक्तेः तत्रैव लिंगादीनां च जीर्णानां प्रोच्यते विधिरुच्छितौ सर्वोरिष्टविनाशार्थं सर्वप्राणिहितार्थकः लिंगस्य पिंडिका-
याश्च प्रतिमासुरवलिंगयोः सर्वेषां परिवाराणां हर्म्यप्राकारयोस्तथा उद्गारश्चावृतिः प्राक्ताऽथोत्थारे हेतुरुच्यते आवृतिः पुनः संस्कारः
स्फुटितं रवंडितं भग्नं दग्धं वा नानिनाग्निना उन्मत्तैः शत्रुभिश्चोरैः करिणां स्मृतसाहते लिंगे पीठदिके चापि विशीर्णे कालपर्ययात् देहं जी-
र्णं यथा देहीत्येकान्यदुपगच्छति लिंगादन्यपि जीर्णानि तथा सुचिंतितं देवतं रवंडितं चूर्णितं लिंगं प्रेताद्या आश्रियंति यत् लिंगाद्यसुत्वश्च
न्यत्वात्तथा च ब्रह्मराक्षसाः कर्तुं नृपाणां राष्ट्रस्य तद्भूमस्य विशेषतः पीडां कुर्वन्ति ते त्कृपां दुर्भिक्षमरणादिकम् तस्मात्सर्वप्रयत्नेन कु-

यदिदुष्टाण्यक्रियाय स्वायंभुवेचलिंगेचबाणलिंगेतथैवच ऋषिभिश्चासुरैर्देवैस्तत्त्वविद्धिः प्रतिष्ठिते लिंगेजीर्णादिदुष्टेपिनोन्धारंतत्रका-
 रयेत् इदमपिस्वायंभुवादिव्यक्तिविषयं नतुदेवान्नद्व्यक्तिनाशेनतत्स्थानस्थापितेदानींतनतादृशव्यक्तिविषयम् स्वायंभुवादिलिंगानांजी-
 र्णपीठंपरित्यजेत् उत्तेजीर्णादिभिर्दुष्टमांनुषंतुपरित्यजेत् द्विदुष्टंपतितंस्थानान्प्रध्यस्थंस्नोतसाहस्रम् चौराद्यैश्चालितंलिंगंस्थापयेन्नि-
 ब्रणंपुनः लोहाद्यंछिन्नमिन्नांगंसंघायस्थापयेत्पुनः सुवर्णाद्यष्टलोहनिर्मितंलिंगंदेवाद्भग्नंसत्तदेवसज्जंकृत्वापुनःस्थापयेदित्यर्थः
 बाहुपादशिरोहीनांकर्णनासास्यहीनकां तादृशींपरिवाराणांप्रतिमांपरिवर्जयेत् यद्व्यंयस्त्रमाणंचलिंगंवाप्रतिमापिवा तादृकतेनैव-
 मानेनतद्व्येणप्रकल्पयेत् कारयेन्नान्यमानेननान्यद्व्येणतत्पुनः नान्याकारंचनान्यत्रस्थापयेत्तदुत्तमः स्नोतसापह्नेलिंगेग्रासादेवा-
 तदन्यतः तत्समीपगतेदेशेस्थापयेद्वाधवर्जिते ग्रासादेपतितेहर्म्यगोपुरेमंडलादिके तदाकारंचतद्व्यंतन्मानंतत्रकारयेत् कर्मपो-
 त्याःशिलाग्रात्याहृत्काश्चतथाविधाः हीनद्रव्यकृतंकर्मश्रेष्ठेद्रव्यैःसमाचरेत् हीनवाप्यधिकंमानमाकारंवानकारयेत् एवमुक्तेनमान-
 र्गेणदोषैरुक्तेर्विचार्यच लिंगपीठादिकंजीर्णंतदुत्थारंतथाचरेत् तिथिनक्षत्रवारादितदर्थंनविचारयेत् जीर्णोन्धारयेद्द्विद्वान्जीर्णंनैव
 चालयेत् तस्मान्नधारयेज्जीर्णमजीर्णंरक्षयेद्दुधः स्रुस्थितंदुस्थितंवापिशिवलिंगंनचालयेत् शतेनस्थापनं कुर्यात्सहस्रेणातुचालयेत्
 अस्यश्लोकस्यवाक्यार्थोवर्ण्यतेथयथागमं नित्यपूजादिभिर्मुक्तंजीर्णाद्यमपिस्रुस्थितं हीनपूजादिभिलिंगमजीर्णमपिदुःस्थितम् देवता
 स्थापितंमोहाद्यदिनिम्नत्वमागतम् तल्लिंगंदुःस्थितंवापितंत्रज्ञैरितिनिश्चितं सहस्रादिकहोमेनतत्स्थालनमीरितं स्थापनंशतहोमेन

तस्यलिंगस्यचोदितं एवंबहुविधैस्तन्त्रैर्दोषाश्चबहुधोदिताः परीक्ष्यबहुधातान्त्रजीर्णलिंगंसमुद्धरेत् ह्यशीर्षागमेपि जीर्णोद्धारविधि-
कृत्स्नसंक्षेपात्सब्रवीमि ते चालितोयादिताभूमिः केनचित्सापकर्मणा चंडालपतितस्पर्शदूषितावहिनान्चया स्वयमापतिताजीर्णान
क्षवेगादिपातिता अपुण्यजलसंस्पृष्टाविप्रक्षतजदूषिता पतिताद्यर्चिताश्लेषाविषमूत्रादिविदूषिता सव्रणालक्षणोपेतासंस्कार्यादेशि
केनतु भूमिलिंगमीश्वरप्रतिमानचचंडालपतितस्पृष्टाः असंस्पर्शाभिषिद्धस्पर्शाः जीर्णाकालबाहुल्येनक्षारादिसंमर्धनेवविशीर्णा सव्रणा
एकदेशेनभग्नादेशिकउपासकः पूर्वोक्तेनविधानेनवैदिकेनसुरोत्तम अचल्यदूषितामेवस्थापयेद्विधिनोत्थतां पूर्वोक्तेनचलार्चिप्रतिष्ठा-
प्रकरणेणएवंविधेनोत्थवापीत्यन्वयः वक्ष्यमाणप्रकारेणात्थतामित्यर्थः पूर्वपौठपरित्यज्ययदन्यमपितद्वनं ततोयथोक्तविधिना प्रासा
देसन्निवेशयेत् दुष्टपूर्वासनपरित्यज्यान्वस्मिन्प्रासादगत आसनेयथोक्तेनोत्थलार्चिस्थापनप्रकरणेपुनःस्थापयेदित्यर्थः अतिजीर्ण-
तथाव्यंगांदारवींशैलजामपि परित्यज्यन्यसेदस्यांपूर्वोक्तविधिनागुरुः संहारविधिनातत्रमंत्रान्संहृत्यदेशिकः सहस्रनारसिंहेनहुत्वा-
तामुद्धरेद्गुरुः संहारविधिः प्रातिलोम्येनमंत्रान्कलाः संहृत्योत्थनानारसिंहेननृसिंहमंत्रेण होमद्रव्यमाज्यमन्यानादेशात् वृषसंयो-
जयित्यातुमंत्रेणोद्वाह्यदेशिकः दारवींदाहयेद्गुरुशैलजां प्रक्षिपेज्जले धातुजारत्नजांचापिप्रक्षिपेन्मकरालये अगाधेचान्यतोयेवा
क्षिपेन्महाजले वृषवृषोचरज्ज्वासंयोज्यमंत्रेणपाशूपतनोद्वाहयेदितित्रिविक्रमः यानमारोप्यजीर्णोवाच्छाद्यवस्त्रादिनागुरुः शंखदंड
भिनिर्घोषैर्गीतवादित्रनिःस्वनैः नीत्वागार्धजलंरम्यभागीरथ्यामहाणवे विष्कक्सेनायवीर्येणप्रक्षिपेत्ताततोगुरुः यानमारोप्येत्यादि

पूर्वोक्त एव प्रतिपादन इति कर्तव्यतोक्त्यर्थम् विष्वक् सेनोद्देशेन वीर्येण बीजेन गुरुभागीरथ्यादिजले तां प्रतिमां क्षिपेदित्यर्थः रत्नानि क्षिप्त्वा
 न्यादाय स्वयंदद्यात्तु दक्षिणां धेनुवो दशवाः पंचस्वर्णवस्त्राद्यलंकृताः जीर्णोद्दारे प्रदातव्या गुरवे विष्णु तुष्टये लिंगांतर्निक्षिप्तानि र
 रत्नान्यादाय स्वयं यजमानो दशधेनुः पंचवाहे भवस्त्राद्यलंकृता गुरवे दक्षिणां दद्यादित्यर्थः भोजनीया विष्णुभक्ता देयमन्नमवारितम् त्रिरात्र
 मुत्सवः कार्यः पंचसप्तत्यथापि वा बलिश्च विधिना देयो यथोक्तेन सरोतम् यथोक्तेन च लार्चा प्रतिष्ठाप्रकारेण ततो निवेदयेदन्नो प्रतिमां ल
 क्ष्मणान्विताम् निवेदयेत्स्थापयेत् तत्क्षणादेव राजेन्द्र तस्य दोषस्य शांतये संपत्तिर्वा विपत्तिर्वा नोपेक्षांतत्र कारयेत् अपास्य पिंडिकां पू
 र्वा मन्यांतत्र निवेशयेत् यद्व्यायस्य माणा च या मूर्तिश्चोद्भूता हरेः तदुत्थ्या तस्या माणा च सामूर्तिस्तत्र कीर्तिना यत्प्रमाणं यदाकारं यन्मव
 बिंबमुद्भूते तत्प्रमाणं तदाकारं तन्मात्रं तत्र विन्यसेत् विहाय पिंडिकां पूर्वा तद्दिने चापरं न्यसेत् द्वितीये वा तृतीये वा दिवसे स्थापयेद्दरिम्
 अतर्क्यं भवेद्दोषो विधिनापि निवेशिते अनेनैव विधानेन लेप्यादीस्त विवर्जयेत् कुड्यलिखिताः प्रतिष्ठापिताः प्रतिमालेरव्याः अन्यदिक्
 ल्ययेत्तत्र तत्प्रमाणं तदाकृति एष संक्षेपतः प्रोक्ते जीर्णोद्दारे विधिस्तव सर्वेषामेव देवानां वृषः साधारणः स्मृतः योजीर्णो विधिना बिंबं
 संस्क्रुयान्मानवोऽपि फलं दशगुणं तस्य मूलान्नास्त्यत्र संशयः वापी कूपतडागानां स्मरधास्नांसदानय प्रतिमानां सभानां च संस्कर्ता
 योनरोऽपि पुण्यं शतगुणं तस्य भवेन्मूलान्न संशयः संशयोऽत्र न कर्तव्यो जीर्णसंस्कारकर्मणि मूला दशगुणं प्रोक्तं पुण्यं कूपे प्रतिष्ठितं
 प्रतिमायां शतगुणं कूपादेः परिकीर्तितं प्रतिमादेर्दशगुणं जीर्णसंस्करणे द्वेत् कूपप्रतिमयोर्दशगुणं शतगुणयोरल्पत्वं महत्त्वापे

क्षयाव्यवस्था अग्निपुराणे कस्यस्थितं हः स्थितं वापि शिवलिंगं न चालयेत् शतेन स्थापितं कुर्यात्सहस्रेण तु चालनम् पूजादिभिश्च सं-
 युक्तं जीर्णोद्यमपि कस्यस्थितम् पूजयारहितं यत्तददुष्टमपि दुः स्थितम् अयं चालनविधौ विध्यति रेकेण शतसहस्रसंख्ये तूक्तसंख्येय-
 त्वाद्भोगते गौश्चाश्वाश्चेत्येव बहुपकारित्वाद्यः सहस्रशताश्वमित्यादौ बाहुल्येन दशनाच्चेति न्यायविदः शिष्टांतशेखरे तु होमगते
 असंख्येत्युक्तं यदपि तत्रैव अस्मैर्मुनिभिर्देवैस्तत्त्वविद्भिः प्रतिष्ठितम् जीर्णोद्यमप्यथवा भग्नं विधिनापि न चालयेदिति तदसंख्येयमिति-
 स्थापिततद्व्यक्तिविषयम् न तु देवात्तद्व्यक्तिनाशेन तत्स्थानस्थापिते दानीं तनतादृशव्यक्तिविषयम् जीर्णोद्यमप्रकारोप्यत्रैव याम्येमंड-
 पमीशे वा प्रात्यग्द्वारे कतोरणम् विधाय द्वारपूजादिस्थंडिले संप्रपूजयेत् द्वारपूजादिशिवकुंभपूजांतमिति त्रिविक्रमः मंत्रान्संतर्प्य संपु-
 ज्य वास्तुदेवास्तु पूर्ववत् दिग्बलिं च बहिर्देवासेमाचम्य स्वयं गुरुः ब्राह्मणान् भोजयित्वा तु शंभुं विज्ञापयेत्ततः दुष्टलिंगमिदं शंभोः शान्तिस्तु-
 रणस्थचेत् रुचिस्तवास्ते विधिना अधितिष्ठ च मां शिव एवं विज्ञाप्य देवेशं शान्तिहोमं समाचरेत् मध्याह्न्यक्षारद्वयाभिर्मूलेनाष्टाधिकं शतम्
 ततो लिंगं च संस्थाप्य पूजयेत्स्थंडिले तथा लिंगं लिंगाधिष्ठितदेवतां स्थंडिले संस्थाप्येत्यर्थः ओं व्यापकेश्वरायैति नाम्नाः नैऋतशिवा च नमः ओं
 व्यापकेश्वराय तद्दयाय नम इत्याद्युक्तम् अंगमंत्राः ततस्तत्र स्थितं मंत्रं चारयेदस्त्रबंधतः सत्वः कोपीहयः कश्चिद्विष्णुमाश्रित्य तिष्ठति लिंगं त्यक्त्वा
 शिवाङ्गाभिर्बभेष्ट तत्र गच्छतु विद्याविद्येश्वरैः शंभुः शंभुरत्र भविष्यति सहस्रप्रतिभा गंतततः पाशकपतास्त्रतः हुत्वा शास्त्रं बुनाप्रोक्ष्य पश्चान्-
 तु प्रौजयेत्ततः ब्रह्मशिलापिंडिलिगात्मकदेवताभागत्रयसंस्कारार्थं पाशकपतास्त्रेण शान्तिकलशोदकेन देवं संप्रोक्ष्य कुशैः स्पृष्ट्वा होम-

संख्ययापाश्रुतमंत्रं जपेत् दत्त्वा ध्वं च विलोमेन तत्त्वतत्त्वज्ञकांस्ततः मूर्तिमूर्तीशिवरान् लिंगे पिंडिकासंस्थितान् गुरुः विस्मृत्य स्वर्णपा-
शेन वृषस्कंधस्थितया रज्ज्वा बद्ध्वा तपानीत्वा शैवमंत्रं गृणन् शनैः तज्जलनिक्षिपेन्मंत्रोत्सृज्य जुहुयाच्छतम् रक्षां विधाय तद्वाग्नि-
महापाशुपतास्त्रतः लिंगमन्यच्च तत्र स्थंस्थापयेद्विधिवद्गुरुः विलोमेन पराङ्मुखः सज्जकं तत्त्वतत्त्वज्ञकं तत्त्वतत्त्वाधिपमूर्तिमूर्तीशिवराव-
क्ष्यंते सिद्धांतशेखरे जीर्णोद्धारविधिवक्ष्ये समासात्तत्र चोदितम् ईशान्यां दक्षिणे चापि मंडपं पश्चिमासुरवम् कुर्वीत पूर्ववत्सर्वमेका-
स्यं चैव तोरणम् पूर्ववत्सर्वं कृत्वा दि हारपालार्चनं कुर्यात्स्थंडिले गौशिवार्चनम् हारपालार्चनं मंडपप्रतिष्ठाप्रकारेण मंत्राणां तर्पणं कुर्वा-
द्वास्तु देवार्चनं तथा मंत्राणां देवस्थापितकलानां अंतर्बहिर्बलिंदद्यात् शिवभक्तान् भोजयेत् शिवभक्तान् पंचतिथिविक्रमः द्वि-
जान् कर्मकरादींश्च ततो विज्ञापयेच्छिवं दोषैर्लिंगमिदं दुष्टं शांतिरस्त्वस्य चोत्पत्तौ तस्मादेवं विधानेन त्वयि धितिश्च महेश्वर भवत्विति व-
चस्तेन प्रोक्तं तद्वाचयेद्गुरुः तेन शिवेन प्रोक्तं शांतिमेवेति वचो गुरु भविष्यत् विज्ञाप्यैव शिवं भक्त्या शांतिहोमं समाचरेत् मधुना ज्ये-
न दुग्धेन दुर्वाभिर्मूलमंत्रतः शतमष्टाधिकं मंत्रं प्रत्येकं जुहुयात्ततः मूलमंत्रमुच्चार्यैत्यर्थः त्रिभिश्च मधुरैः सार्धं समिधोपोरमंत्रतः शां-
त्यर्थं वर्तुलं कुंडं सहस्रं जुहुयाद्गुरुः अथ वास्त्रेण मंत्रेण जुहुयाद्वा तृतीस्ततः बभ्रीयात्कंकणं हौमं लिंगस्योत्तानकं करं लिंगस्योत्तानकं करं भा-
वयित्वा तत्र हौमं कंकणं बभ्रीयादित्यर्थः लिंगं संस्नाप्य संपूज्य पूर्वोक्तविधिना ततः सांगं संपूजयेद्भक्त्या स्थंडिले व्यापके श्वरं लिंगाश्रितानि
प्लुतानि ताडयेदस्त्रमंत्रतः यानिकानि च प्लुतानि तिष्ठंत्याश्रित्य लिंगके त्यक्त्वा शिवाज्ञया तानि व्रजंतु स्थानमीप्सितं विद्याविद्येश्वरैर्युक्तः शिवो

लिंगेभविष्यति इतिदत्ताशिवस्याज्ञांततोभागात्रयंगुरुः इत्याहुत्यास्त्रमंत्रेण तथापाशपतास्त्रतः प्रतिभागंसहस्रंतुसिंचेच्छांतियरोदकेः
ब्रह्मशिलापिंडिलिंगात्मकदेवभागात्रयसंस्कृतं त्रिसहस्रमस्त्रेण हत्वा तेनेष प्रतिभागंकलशसहस्रेणाभिषिंचेदित्यर्थः मूलमध्यापकेर्दमैः स्मृ-
ष्टाचिजपमान्वरेत् ब्रह्मशिलांमूलेन पिंडिमध्यन लिंगमग्रेण दमैः स्मृष्ट्वेत्यर्थः प्राग्ब्रह्मपाशपतास्त्रं च जपेद्दोमस्य संख्यया सद्योजानादिवक्त्रे
षु दद्यादध्यं पराङ्मुखं हुष्टुलिंगं प्रतिपत्तिमाह सौधंभूमौपरित्यज्यदारुजं चान्निनादहेत् सौधंस्थानिर्मितंलिंगं लोहजतेन कायस्याच्छलज-
वाप्सनिक्षिपेत् सुवर्णाद्यष्टलांहनिर्मितं भग्नं तेनेव सुवर्णादिना तत्कार्यमित्यर्थः तत्तत्तत्वेभ्यश्चानुलिंगान्मूर्तिमूर्तीश्चरानपि लिंगस्यानुवि-
स्मृजेत्तद्ददंगमूर्तिस्थितानपि ततः सुवर्णपाशेन रज्ज्वा गोचर्मजातया वृषस्कंधस्थया बद्ध्वा लिंगं पीठं च चर्मणा शिवमस्त्विति तद्वक्ष्यं स-
ज्जोधारयन्गुरुः उद्धारार्थं च लिंगस्य तोवृषो प्रेरयन्ततः बहिर्नत्वा ततो लिंगं पीठं ब्रह्मशिलाद्युषं रथादिकं संमारोप्य समुद्रे निक्षिपेत्ततः
स्थूललिंगोत्थतो बद्धा रज्ज्वा प्रेरयद्गुरुः सौधंभूमौपरित्यज्यदारुजं चानलेदहेत् सर्वानि क्षिपेत्तोये लिंगं वा प्रतिमादिकं ततः पाशपतास्त्रे
ण शांत्यर्थं जुहुयाच्छतम् लोकपालादिभिस्तद्द्वारास्तु शांत्यंशतेशतम् प्रतिदेवतेशतं जुहुयादित्यर्थः रक्षांकुर्याच्च तद्दाम्नि महापाशपता
स्त्रतः तन्मानं तन्मयां लिंगं तत्र संस्थापयेत्पुनः प्रतिष्ठोक्तेन मार्गेण सर्वकर्म समाचरेत् हेर्म्यस्य परिवाराणां प्राकारादेः समुत्थतो सर्वेषाम-
पि जीर्णानामप्येव विधिः स्मृतः कतत्रिदक्षिणां दद्यादुर्वादिभ्यो यथोदिताम् यस्तु पुन्यं स्थापने प्रोक्तं तत्फलं एतदुत्थतो अयमत्र निर्गलितोर्थः ल-
क्ष्मोऽस्मिन् तस्फुटितविशीर्णश्च पञ्चसेवितानां लिंगानां तादृशीनां बाहुपादशिरः कर्णनासास्यहीनां नां विधुक्कप्रकारेण च लनं जलादौ प्रतिपादनं च ह

त्वा नूतनप्रकारेण तस्मिन्नेव स्थाने पूर्वसजातीयद्रव्यनिर्मितं न्यायानंतं दाकारं लिङ्गं तादृशीं प्रतिमां च स्थापयेत् अतिजीर्णमिति पूर्वोक्तेऽभयवा-
क्यात् पीठञ्चालितं लिङ्गमिति त्यजेत्सदोषितं लिङ्गमिति बाहुपादशिरोहीनामिति यद्रूपं कल्पमाणमिति सिद्धान्तशेखरोक्तेः अस्मादेव वाक्य-
निचयात् प्रतिपत्तिप्रयोजकदोषाभावाच्च न्युजनिम्नस्थविषमस्थदिद्व्युत्थानां च वैध्यात् न तेषामेकपुनः स्थापनं च भग्नचूर्णयोस्तदपवादानां-
प्रतिपादनपूर्वकं नूतनानां स्थापनं अनेकशकलत्वेन चूणितत्वेन च उद्धारपुनः स्थापनविध्योऽप्रवृत्तेः चालितचलितपातितपतितमध्यस्था-
नां तु नोत्थारीनत्यागः किंतु तेषामेव पुनः स्थापनं उत्थृतस्योत्थारासंभवादिदुष्टत्वेन प्रतिपत्तिविध्यप्रवृत्तेश्च एतेनैव नदीवेगोन्मत्तशस्त्र-
चौरहस्त्याद्यपत्ततानां लाभेतान्येव पुनः स्थापनीयानि तेषामलामे तादृशान्यन्यानि स्थाप्यानि निषिद्धस्पर्शदूषितनिषिद्धजलस्पृ-
ष्टविप्रक्षतजदूषितपतितारचितस्त्रेषाविष्णुत्रादिदूषितानां स्वस्थानस्थितानामेव पुनः संस्कारो नाद्धारो नापि प्रतिपत्तिः अतिजीर्णमि-
ति पीठाञ्चालितमिति त्यजेत्सदोषितं लिङ्गमिति पूर्वोक्तवाक्यनियमात् अलुप्तानां मेव तत्रैव संस्कारसंभवात् स्थलांतरनयनविध्यभा-
वाच्चालितस्याविकृतस्य च विद्यद्दत्तादेरप्येवमेव स्थानाच्चालितस्य तु पुनस्तत्रैव प्रतिष्ठास्थानांतरविधानाभावाच्चालितस्य विकृतस्य च त्या-
गः तादृशस्यान्यस्य प्रतिष्ठा स्थूलपूर्वपिंडिब्रह्मशिलयोरप्युद्धारः प्रतिपत्तिविधिना पिंडिकांतरादिनिवेशश्च व्यंगेतु पूर्वपिंडिकादीनां भग्न-
त्वेऽप्येव पिंडिकाद्यभावे तु पिंडिकाद्यंतरस्थापनमात्रमित्यादिषु दुष्टलिङ्गानामित्यभिपुराणवाक्यात् लिङ्गे पीठादिके वा प्रतिपत्तिः सिद्धान्तशेखरो-
क्तेः पूर्वापि परित्यजेदिति हयशीर्षवाक्यात् स्रवणादिनिर्मितभंगार्थे तु तेनैव सुवर्णादिना तादृशं तावत्परिमाणं च लिङ्गादिकृत्वा तत्रैव पुनः स्थाप्यं बहिर्गतेषु

वर्णादिनामादृशं कर्तुं न शक्यते तदा समुद्रे निक्षिपेत् रत्नजातु समुद्र एव क्षेमव्या रत्नजायदिदग्धापि स्वकांतिं न जहानि तदा सैव स्थाव्येति
त्रिविक्रमः लोहाद्यं चिन्नागमिति सिद्धांतशेखरवाक्यात् धातुजां रत्नजां वा पीतिहयशीर्षवाक्यात् इति जीर्णोद्धारविधिः अथास्य
प्रयोगः यजमान उद्धार्या दक्षिणस्यामीशान्यां वामश्विर्महारेकतोरणं मंडपं तन्मध्यभागे विदि पूर्वभागे वर्तुलं चतुरस्रं वा पश्चिमं वा स्तूपीठं सु
नरवालुकायाः स्थंडिलं च कृत्वा देशकालादि स्मृत्वा मूलफलान् चतुरगुणफलकामाल्यप्रतिमायां तु दशगुणफलकामो वा जीर्णादि दोषदु
ष्टलिंगस्य प्रतिमाया वा उद्धारमुच्छ्रयणं करिष्ये इति संकल्पयेत् पिंडिका हवग रुड प्रासाद कलशेषु ईश्वरप्रीतिकाम इति विशेषः सर्वत्रेश्वर-
प्रीतिक्रमां वा तनो गणेशपूजा स्वस्तिवाचनमातृकापूजननां दीप्यात्थानि नूतनप्रतिष्ठावत्कृत्वा तद्देवब्रह्माचार्यसदस्यान् द्वात्रिंशत् सोडशांश्च
चतुरो वा क्रत्विजोद्धारपालांश्चाष्टौ चतुरो वा हत्वा वस्त्रालंकारमधुपर्कादिभिस्तान् पूजयेत् अथाचार्यो मंडपपूजादि शिवकुंभपूजां तं कृत्वा
वास्तुमंडपे महावेद्यां च देवतास्थापनं कृत्वा पीवादी प्रणवेनासनपूजनं कृत्वा ओं व्यापकेश्वराय ऐन्दो हिनमः ओं पकेश्वराय तू दयाय नमः
ओं व्यापकेश्वराय शिरसे स्वाहा ओं व्यापकेश्वराय शिरवाये वषट् ओं व्यापकेश्वराय कवचाय हुं ओं व्यापकेश्वराय अस्त्राय फट् इति मंत्रैः
शिवमंत्रयेत् देवतातरोद्धारमूलमंत्रेणाचयेत् ततोऽग्निं संस्थाप्य लिंगचालनार्थं लिंगमंत्रेणातिष्ठति सहस्रं कृत्वा मंडलदेवताहोमं पू
र्याहुतिं च कृत्वा जीर्णसंज्ञमिदं देवसर्वदोषावहं नृणां अस्योद्धारं कृते शांतिः शारुस्मिन्कथिता त्वया जीर्णोद्धारविधानं च नृपराष्ट्रविवर्ध
नं तदनाधिष्ठितं देवं प्रोद्धारामितवाज्ञया देवस्य जीर्णदोषश्चावयित्वा शिल्पियुतः शिवं सांगं विसृज्य यजमानस्य स्वर्णकंकणं बद्ध्वा सो

वर्णारवित्रेणोत्पत्यरथमारोप्य तरुच्छायेपर्यंतदेशे हस्तमूलेगाधनदीन्हदेवा मदेवेतिक्षिपेत् प्रतिमांतुप्रणवेनक्षिपेत् दारुजं चेत्तदुत्तरेदहेत् रत्नजं
 लिंगं यदि निजकांतिमजहदेव भवति तदा तदेव पूर्ववत्स्थापयेत् सुवर्णादिमयं तदेव सांगं कृत्वा स्थापयेत् प्रासादे त्वयं विशेषः प्रासादमंत्रयत्तव दूनच्छुरि
 कथावासंयोज्य नूतनप्रासादसिद्धिपर्यंतं रवद्विचक्रमर्चयित्वा प्रासादे सिन्धेरवद्वादिमंत्रान्यथास्थानं प्रतिष्ठाकाले न्यस्य यजमानमभिषिच्य
 ततो लिंगं प्रतिमां वा तत्रैव विधिवत्स्थापयेत् ध्रुवाद्यौरित्यादिमंत्रान्पठित्वा स्थिरीकृत्य बहुसंपूज्य प्रार्थयेत् ज्ञानतो ज्ञानतो वापि यथोक्तं न कृतं यदि न
 त्सर्वं पूर्णमिवास्तु त्वत्प्रासादान्महेश्वर कर्तुराज्ञः प्रजानां च शांतिर्भवतु सर्वदा अस्माकं शिल्पिर्नान्वैव संप्रीतो भव सर्वदेति ॥ इति श्रीसैंग
 रवंशावतंस श्रीमहाराजाधिराजभगवंतदेवादिहृमीमांसकशंकरभट्टात्मजनीलकंठविरचिते श्रीमद्भगवंतभास्करे प्रतिष्ठामधुरवेष्टमः समाप्तः ॥

॥ अथास्यानुक्रमणिकालिख्यते ॥

१	मंगलाचरणम्	२	आचार्यादिवरणम्	३	द्वारपाल जाप्यसूक्तानि	४	स्नानमंडपप्रवेशः	५	देवस्नपनविधिः
१	प्रतिष्ठाकालनिर्णयः	२	स्नानमंडपप्रवेशः	३	दिक्पालपूजा	४	अभिषेककलशस्थापनं	५	आवाहनादिपूजा
१	अथसंभाराः	२	मंडपपूजा	३	वास्तूपूजा	४	देवानयनं	५	देवस्यरथारोपणम्
२	प्रधानसंकल्पः	३	द्वारपूजा	४	वास्तुहोमः	५	तीर्थावाहनं	६	यागमंडपप्रवेशः

अ.क्र.
२६

७ देवशयनविधिः	९ तोयन्यासः	१० मंत्रन्यासः	१४ प्रासादध्यानः	१६ आवाहनादिपूजा-
८ होमः	९ विद्यान्यासः	१० कलान्वतुष्टयन्यासः	१४ प्रासादोत्सर्गः	१७ देवस्थाना मविधिः
अथन्यासाः	९ देवयोनिन्यासः	११ अघोरकलान्यासः	१४ द्वितीयदिनकृत्यम्	१७ नैमित्तिकप्रायश्चित्तं-
८ प्रणवन्यासः	९ मूर्तिन्यासः	११ निद्रावाहनम्	१५ पिंडिकास्थापनं	१७ आचार्यपूजा-
८ व्याहृतिन्यासः	९ वैष्णवेविशेषः	१२ लोकपालबलिः	१५ तदंगहोमः	१८ द्वितीयादिदिनलेपाः
८ स्वरन्यासः	१० शक्तिन्यासः	१२ आवरणपूजा-	१५ देवप्रबोधः	१८ चतुर्थीकर्म-
८ मातृकान्यासः	१० मूलमंत्रन्यासः	१२ मूर्तिपाः	१५ देवस्थापनं	१९ शैवचंडपूजा-
८ नक्षत्रन्यासः	१० द्वादशाक्षरन्यासः	१२ समिदादिहोमः	१६ देवप्रार्थना-	१९ चलप्रतिष्ठा
८ ग्रहादिन्यासः	१० जीवन्यासः	१२ कूर्मशिलादीनामधिवा०	१६ परिवारदेवतास्थापनं	२० जीर्णोद्धारः
८ कालन्यासः	१० गायत्रीन्यासः	१३ प्रासादाधिवासनं	१६ तदंगहोमः	इत्यनुक्रमणिकासमाप्ता

म.

२६

हेपुस्तकमुंबईयेथें शके १७ ८६ रक्ताक्षीनामाब्देश्रावणकृष्णपक्ष ११ शनिवारीं कृष्णशास्त्रीगुर्जरयाणीं आपल्याशिलायंत्रांनमुद्रितकेलेअसे. छेः

ॐ इति प्रतिष्ठास्यूरवः समापितोयम् ॐ